

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 26.

Onsdagen den 17 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 10 innevarande månad förda protokoll, äfvensom den i senaste sammanträdet beslutade skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anmälan om den ledighet, som, i anledning af Herr Anders August Anderssons försättande i konkurs, inom Kammaren uppkommit.

§ 2.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om understöd för anläggning af en båthamn vid fiskeläget Borstahusen i Rönnebergs härad af Malmöhus län. Om understöd för anläggning af en båthamn vid fiskeläget Borstahusen.

Uti nämnda motion, väckt inom Andra Kammaren af Herr Christen Assarsson (motion N:o 38) var föreslaget, att Riksdagen måtte för anläggning af en båthamn vid berörda fiskeläge, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Majoren A Remmer upprättad plan, anslå ett belopp af 70,000 kronor, hälften såsom anslag utan återbetalnings-skyldighet och hälften såsom lån på de villkor, Riksdagen kunde finna lämpligt bestämma.

Utskottet hade hemställt, att motionen ej måtte af Riksdagen bifallas.

I anledning af denna hemställan, mot hvilken Herr O. Andersson i Burlöf inom Utskottet reserverat sig, yttrade

Herr Christen Assarsson: Den motion, jag haft äran att för Riksdagen framlägga, kan måhända synas Kammarens ledamöter vara af en viss obetydlighet. Men för den fattiga fiskarebefolkning, jag med densamma velat tillgodose, är den ifrågasatta båthamnen icke af så ringa betydighet som man i hast kan tycka.

Om understöd
för anlägg-
ning af en
båthamn vid
fiskeläget
Borstahusen.

(Forts.)

Utskottet har såsom skäl för sin afstyrkande hemställan anført, att ifrågavarande ärende ännu icke varit underkastadt Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens bedömande och således än mindre blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt. Med anledning häraf ber jag att få framställa följande förändrade yrkande:

på grund af att Riksdagen, i och för anläggning af en båthamn vid fiskeläget Borstahusen i Rönnebergs härad af Malmöhus län, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Herr Majoren och Riddaren A. Remmer upprättad plan, ville, med vilkor att Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen det tillstyrker och Kongl. Maj:t så nådigast pröfvar och godkänner, auslå ett belopp af 70,000 kronor, hälften såsom anslag utan återbetalningsskyldighet, och hälften såsom lån på de vilkor Riksdagen kan finna lämpligt bestämma.

Och anhåller jag hos Herr Grefven och Talmannen om proposition å detta mitt yrkande.

Vidare anfördes icke. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt derefter på Herr Assarssons yrkande; och enär den förra af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammarerna således bifallit Utskottets hemställan.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 11, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets Betänkande N:o 8, angående väckt förslag om förbud mot befordran med post af tidningar och tidskrifter, som innehålla lotteriannonser.

§ 4.

Om ändringar
i bankoregle-
mentet.

Föredrogs Banko-Utskottets Utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om åtskilliga ändringar i bankoreglementet.

Uti berörda motion (N:o 127), som afgifvits inom Andra Kammarerna af Herr *P. G. Sandberg*, med hvilka Herrar *J. Smedberg*, *Sven Håkansson*, *A. W. Westerdal* och *Anders Larsson* instämt, var till en början föreslaget, att 6 mom. i bankoreglementets 32 §, som handlar om afbetalningslån, måtte erhålla följande lydelse: »Ansökningar om lån af detta slag skola föredragas och pröfvas i den ordning de inkommit senast åtta dagar efter det ansökningarna blifvit till hufvud- eller afdelningskontoren aflemnade.»

Utskottet, som i *punkten 1* yttrat sig öfver nu omförmälda del af motionen, hade på anförda skäl hemställt, att denna del af motionen icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Sedan nämnda hemställan blifvit uppläst, yttrade

Herr Westerdal: Till följd af den utredning, Utskottet lemnat i det föreliggande betänkandet med anledning af den utaf Herr Sandberg väckta motion, uti hvilken utom andra äfven jag instämt, ber jag att få för min del förklara, att jag hvarken mot den nu föredragna punkten eller mot någon af de öfriga punkterna i betänkandet har något att erinra.

*Om ändringar
i bankoregla-
mentet.
(Forts.)*

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 2—4.

Biföllos.

Punkten 5.

Lades till handlingarne.

§ 5.

Förekom till afgörande Lag-Utskottets Utlåtande N:o 15, i anledning af väckta förslag om ändring i 54 § Utsökningslagen.

Enligt sagda lagrum, skall fordringssegare, som för fordran, grundad på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis, vill erhålla utmätning hos gäldenären, till utmätningssmannen ingifva, jemte öfverexekutors utmätningsslag, fordringsbeviset i hufvudskrift.

*Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.*

Rörande detta stadgande hade inom Andra Kammaren två motioner blifvit väckta, den ena, N:o 33, af Herr *E. G. Boström* och den andra, N:o 119, af Herr *A. P. Danielson*; varande i den förra motionen, deruti de olägenheter och vådor, stadgandet, i motionärens tanke, medförde, utförligt utvecklats, föreslaget, »att Lag-Utskottet måtte taga ärendet i öfvervägande och deri föreslå de ändringar eller tillägg, hvarigenom dessa olägenheter kunna undanröjas», samt i den senare, af Herr Danielson afgifna motionen, »att Riksdagen ville för sin del besluta den förändring i 54 § af nu gällande Utsökningslag, att fordringsbeviset i hufvudskrift icke ovilkorligen bör af fordringssegaren till utmätningssmannen aflemnas, förr än valuta derför erhålles, och att utmätningssman är skyldig till gäldenären, der så önskas, ställa godkänd borgen för de medel gäldenär inbetalar till följd af skedd utmätning eller anmodan derom, hvilken borgen skall gälla intill dess gäldenären fordringsbeviset i hufvudskrift bevisligen återfått».

Utskottet hade hemställt,
att motionerna icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid Utlåtandet voro reservationer fogade dels af Herrar *Samze-
lius* och *C. O. Widmark*, dels af Herrar *Torpadie* och *Hammar skjöld*,
dels ock af Herrar *Anders Persson*, *Johannes Jonson* och *Smedberg*.
De fyra förstnämnde af dessa reservanter hade allenast ogillat Ut-

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

skottets motivering; Herrar Persson, Jonson och Smedberg deremot hade ansett, att Utskottet med anledning af förra delen utaf Herr Danielsons hemställan bort framlägga förslag till den ändring i Utsökningslagen, som för vinnande af deri innefattade syfte kunde finnas erforderlig.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde

Herr E. G. Boström: Då jag ber att få framställa ett yrkande om ändring i det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit, gör jag det därför, att enligt mitt förmenande Utskottet, långt ifrån att hafva underkänt det af mig i min motion framställda olägenheterna, tvärtom i sin motivering medgifvit, att motionen vore ganska befogad, ehuru väl Utskottet sedan genom någon underbar försynens skickelse kommer till det resultat, att den borde afslås.

Till en början säger Utskottet, att de olägenheter nu gällande stadganden i 54 § Utsökningslagen medföra synas Utskottet behjertansvärda. Härvid vill jag emellertid icke fästa någon särdeles vikt, då det börjar öfvergå till praxis att i allmänhet, då en motion skall nedslås, inleda utlåtandet med en dylik fras.

Vidare säger Utskottet, att föreskrifterna i 57 § Utsökningslagen icke uti nu ifrågavarande hänseende äro fullt betryggande, och att de särskilda föreskrifter angående sättet för mottagna tjänstehandlingars förvarande och afskiljande från andra handlingar m. m., hvilka enligt Lagberedningens motiv till dess förslag till ny utsökningslag ansågos erforderliga men hvilka, såsom af reglementarisk natur, icke ansågos böra hafva sin plats i lagen, icke ännu Utskottet veterligen blifvit meddelade. Utskottet säger här sålunda sjelf, att nu gällande stadganden i detta hänseende icke äro tillfyllestgörande; och just detta erkännande synes mig hafva bort mana Utskottet att göra något för att verkligen vinna det mål, man afsett. Detta lär emellertid icke kunna ske genom meddelande af några reglementariska föreskrifter af Kongl. Maj:t, då ju genom dessa icke kan upphävas hvad i sjelfva lagen finnes stadgadt.

Utskottet kommer härefter till sitt enda skäl för afslag eller det, att en lagändring i motionernas syfte skulle vålla att gäldenären, om han före eller vid utmätningstillfället ville gälda sin skuld, icke skulle kunna omedelbarligen återbekomma fordringsbeviset. Men kan detta vara ett afgörande skäl för afslag? Hvem är nemligen här den försumlige? Icke är det fordringsegaren, utan det är gäldenären, som icke i rätt tid betalt sin skuld. Kan det då vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att, när en person söker utfå sin rätt, han kan riskera att förlora hela sin fordran för en försummelse som en annan begått, och å andra sidan härigenom rent af uppmåna en gäldenär att icke betala, förr än utmätningssmannen kommer till honom och fordrar likvid. Jag kan för min del icke annat än finna det orimligt, att t. ex. en hypoteksförening för indrivande af annuiteter uppgående till 50,000 å 60,000 kronor, skall nödgas utan all säkerhet till en kronofogde öfverlemnna värdepapper å millioner. Nu kan det väl bända, om sådana papper förkomma, att gäldenären

nären erkänner sin skuld och äfven medger ny inteckning, men det är icke sagdt. att andra fordringsegare, som hafva inteckning i fastigheten, jemväl medgifva den postposition, som är nödig för att inteckningen må återfå sin förra förmånsrätt.

Utskottet säger slutligen i sitt betänkande, att en förändring i förevarande lagstadgande icke synes böra ifrågakomma, innan genom en något längre tids tillämpning af nya Utsökningslagen större erfarenhet vunnits, om och i så fall på hvad sätt de i motionerna anförda och äfven af Utskottet erkända olägenheterna må kunna afhjelpas. Men då otvifvelaktigt redan nu den erfarenhet vunnits, att svåra olägenheter af ifrågavarande lagstadgande följa, så hemställer jag, hvad man kan vinna på, att lagen, sådan den nu är, vidare tillämpas. Möjligen det, att olägenheterna ännu hjertare skulle framstå, men påtagligt är ju deremot, att icke kan af lagens vidare tillämpning framgå, på hvad sätt olägenheterna skola kunna afhjelpas. Ännu mindre håller detta Utskottets resonnement streck, då man erinrar sig, huru det i allmänhet tillgår vid lagstiftning nu för tiden. Riksdagen skriver en eller ofta flera gånger till regeringen, som derpå framlägger ett eller flera förslag, hvilka icke vinna bifall, hvarpå man slutligen enar sig om ett lagförslag, icke därför att alla äro dermed nöjda, men emedan man hyser den förhoppningen, att, sedan lagen är antagen, det lättare skall låta sig göra att vidtaga de partiella förändringar, som befinnas af behovet påkallade.

Hvad nu speciellt min motion beträffar, har Utskottet funnit den samma alltför obestämd och sväfvande, eftersom icke något positivt yrkande blifvit framställt; men då Utskottet erkänt, att de anförda klagomålen varit fullt befogade, tror jag icke, att jag tillåtit mig mera än hvad mängden före mig gjort, eller en hemställan att Lag-Utskottet måtte föreslå en formulering af nytt stadgande hvartill jag ansett Utskottet mycket mera kompetent än jag sjelf. Men då jag deruti måtte hafva misstagit mig, och det dock synes vara skäl afhjelpa allmänt erkända olägenheter, så hemställer jag, om det icke kan vara anledning att återremittera betänkandet till Lag-Utskottet med uppdrag att formulera en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om rättelse i nu öfverklagade förhållanden. Jag tror det vara så mycket mera skäl att fatta ett sådant beslut, som kanske flera paragrafer i sammanhang med denna nu ifrågavarande 54:de behöfva ändras.

Jag anhåller alltså hos Herr Talmannen om proposition på återremiss.

Herr Berg: Hvad motionärerne i denna fråga påpekat och den förre värde talaren ytterligare framhållit, angår en otvifvelaktigt ganska väsentlig olägenhet, som vidlåder exekutions- och uppbörds-väsendet här i landet, nemligen den att enskilda personer stundom nödgas till statens utmätningsmän öfverlemnna penningar eller värdepapper utan annan säkerhet än förtroendet till utmätningsmannens redbarhet och ordentlighet innebär. Denna olägenhet är dock för handen icke blott i de fall motionärerne omnämnt, eller när en fordringsegare för att erhålla utmätning nödgas till utmätningsmannen

*Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)*

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

utlemna det bevis, hvarpå hans fordran grundar sig, utan äfven i många andra fall. När till exempel utmätningsmannen vid en utmätning fräntager gäldenären hans egendom, försäljer densamma och uppbär penningarne, eller när köparen till en utmättningsvis försäld fastighet erlägger köpeskillingen till utmätningsmannen, eller en kommun gifver utmätningsmannen i uppdrag att indrifva utskylder o. s. v., är förhållandet enahanda — den enskilde kan äfventyra sin rätt genom försummelse eller brottsligt förfarande af utmätningsmannen. Att i det nu frambållna hänseendet söka åstadkomma en ändring på det sätt motionärerne föreslagit, tror jag således endast vara att hjälpa på ett håll, ehuru hjälpen borde vara mera allmän. Särskildt föreställer jag mig, att, om, såsom motionärerne åsyftat, en borgenär finge göra utmätning hos sin gäldenär, utan att han vore pliktig att prestera skuldebrevet, det å andra sidan kunde inträffa att, när utmätningen blifvit verkställd och likvid skulle ske, borgenären icke vidare hade fordringsbeviset i sin hand, och tryggheten för denne hade således vunnits på bekostnad af gäldenären, hvilken kunde äfventyra att gå miste både om skuldebrevet och den därför hos honom utmätta betalningen. För min del tror jag, att, till undanröjande af den i detta hänseende anmärkta olägenhet annan utväg ej finnes, än att hvad den enskilde måste till statens utmätningsman öfverlemna, betraktas såsom lemnadt till *staten*, så att, om det förkommer, den skadelidande kunde påräkna statens garanti. Utan en sådan förbindelse från statens sida tror jag det blifva omöjligt att kunna vid alla tillfällen, då uppbörder eller exekutioner förekomma, bereda den enskilde full säkerhet. Ingen kan emellertid högre än jag önska, att något kunde göras i detta fall, såsom jag ock en gång förut haft tillfälle frambålla, då denna fråga förevar inom lagberedningen. Dervid yppades just samma betänkligheter som nu blifvit framställda, men då, liksom nu, ansåg jag enda botemedlet vara att staten, som tillsätter utmätningsmännen, äfven lemnar sin garanti för hvad de i sådan egenskap få om händer.

Medan jag har ordet ber jag tillika att, med anledning af den siste talarens anmärkning mot Lag-Utskottets åsigt, att icke någon ändring bör ske förr än större erfarenhet i förevarande hänseende vunnits, få upprepa, hvad jag förut flera gånger yttrat, att jag lika med honom anser i hög grad olämpligt om man, endast därför att en lag nyligen tillkommit, skulle underlåta, att så vidt ske kan, söka rätta deri förekommande möjliga brister. Om jag således kunde föreställa mig, att genom den nu ifrågasatta lagförändringen vore möjligt att åstadkomma ett resultat, som på samma gång vore ändamålsenligt för den ene och utan våda eller risk för den andre, skulle jag icke motsätta mig densamma, men då jag, såsom jag förut frambållit, icke kan för min del anse lämpligt att låta en utmätning försiggå utan att den, som förrättar utmätningen, kan garantera, att gäldenären får sin skuldsedel tillbaka, kan jag icke biträda motionärernes förslag.

Herr Danielsson: Såsom Herrarne se, har Lag-Utskottet i viss

mån godkänt motionärernes framställning, och som jag är motionär i frågan, skall jag be att få yttra några ord.

Om man genomläser de motiv, som finnas angifna till stöd för 54 § i nu gällande utsökningslag, tror jag man snart skall finna, att dessa motiv äro ganska svaga. Der anföres, att skälet, hvarför fordringsegaren skulle, på samma gång han ingäfve ansökning om utmätning, till utmätningssmannen aflenna sitt fordringsbevis, hufvudsakligen vore det, att, om så icke skedde, skulle det medföra den olägenheten, att utmätningssmannen icke på förhand kunde bedöma, om utmätning skulle kunna ske eller ej. Jag för min del tycker, att detta är något som i allmänhet för honom ej bör föranleda något hufvudbry. Ty då utmätningssmannen i de flesta fall har Konungens Befallningshafvandes utslag att följa och då betalningsskyldigheten enligt utslaget är tydlig, har utmätningssmannen ju icke annat att göra än att verkställa utslaget. Sedan säges det, att gäldenären icke skulle få tillräcklig tid att, innan utmätningen verkställles, inbetala skulden. Detta kan jag icke heller finna vara något synnerligt skäl, ty gäldenären har förut fått del af lagsökningen och han vet således på förhand, om utmätning kan väntas eller icke. Såsom Herrarne veta, kan det vara 14 dagar eller mera mellan den tid, då lagsökningen delgifves, och då den öfverlemnas till utmätningssmannen, hvarför gäldenären har god tid att infria sin förbindelse, om han så vill. Men det förefaller mig underligt, att, då gäldenären gynnas på detta vis, skall deremot fordringsegaren behöfva öfverlemnas sin förbindelse, innan han fått valuta därför. Man har visserligen sagt, att lagens garanti finnes för att utmätningssmannen icke skall kunna våga skada borgenären, men man vet, att ingen människa i dylika fall är ofelbar och vi hafva äfven sett en och annan af statens tjenstemän brista i sin skyldighet. Således finnes ingen fullkomlig trygghet för att icke en borgenär kan gå miste om sina fordringshandlingar. Jag har i min motion antydtt, att sådant för icke länge sedan händt i den ort jag tillhör, och att derigenom personer fingo förlora för dem måhända ganska betydliga belopp. Om så vore förhållandet, som den siste ärade talaren antydde, anser äfven jag lika med honom, att intet annat återstode än att staten ansvarade för att borgenären icke skulle förlora något, i händelse utmätningssmännen skulle brista i sina åligganden, men jag tror icke staten bör inskrida på detta område, ty då skulle staten äfven nödgas på sig öfverflytta ansvarsskyldigheten vid många andra förhållanden. Jag har deremot trott det lämpligare att, sedan utmätningssmannen verkställt utmätningen och beloppet inkommit, gäldenären och borgenären kunde vare sig samtidigt eller på kallelse mötas, och den ena dervid finge emottaga likvid för sin fordran och den andra återbekomma sin förbindelse, hvarigenom inga olägenheter skulle kunna ske. Nu deremot råder, såsom känt, en ganska stor oro och otrygghet genom det nuvarande förhållandet, ty på många håll finnas utmätningssmän, som icke äro särdeles solida och som kunna ställa till mera trassel än förut var möjligt. Jag anser, att Lags-Utskottet bort tillstyrka åtminstone den förra delen af min motion, äfven om det ansett sig icke kunna bifalla den senare delen af den-

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Om ändring i 54 § Utsökningslagen.
(Forts.) samma. Då Lag-Utskottet emellertid ingenting gjort åt denna motion, ehuru det erkänt behöfligheten af en ändring i det hänseende jag föreslagit, tillåter jag mig att på samma skäl som en föregående talare instämma i hans yrkande om återremiss, på det att Lag-Utskottet måtte komma i tillfälle att antingen tillstyrka någon del af motionen eller också föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga frågan om lämpligheten af det nuvarande förhållandet i öfvervägande. Jag tror, att detta är skäl att göra så snart som möjligt, innan några synnerliga olägenheter inträffa. Som vi veta, är det utsigt för att utnättningsmännen i den närmaste framtiden icke få mindre att göra än hittills, hvarför det torde vara skäl att söka förekomma hvad som kan leda till många obehagligheter.

Jag yrkar återremiss af Utskottets betänkande.

Herr E. G. Boström: Jag ber först att till Herr Berg få aflägga min tacksamhet för erkännandet, att de olägenheter jag påpekat verkligen förefinnas och att en ändring tarfvas, men jag beklagar å andra sidan, hans yttrande, att mot denna ändring finnas så många svårigheter. Han sade sig gerna vara med om en ändring, för så vidt det kunde ske, utan att gäldenären derigenom blefve utsatt för några vådor. Jag hemställer, hvilkendera här bör stå risken, den som gjort sig skyldig till en försummelse eller den som är i sin goda rätt. Mig synes någon tvekan i detta hänseende icke kunna ega rum.

Den ärade talaren sade vidare, att staten borde ansvara för upp-bördsmännen. Detta vore kanske godt och väl, men för min del undrar jag, om man icke derigenom skulle slå in på en farlig bana. Jag har deremot föreställt mig, att det skulle finnas en annan utväg, nemligen i öfverensstämmelse med hvad redan förut är bestämdt i fråga om inteckningsförnyelse. Om jag hos öfverexekutor begärde utmätning, skulle jag sålunda ega att nedsätta fordringsbevisen i ränteriet eller i taka händer, hvarpå jag erhöi ett qvitto, som jemte utslaget lemnades till exekutor. Att jag då icke får fordringsbeviset tillbaka, förr än lagsökningen återkallats eller full betalning erlagts, finner jag ganska rättvist och utan risk för vare sig gäldenären eller borgenären. Jag föreställer mig, att en förändring af stadgan- det i denna rigtning borde kunna ske.

Jag fortfar i mitt yrkande om återremiss.

Grefve Sparre: Det kan icke förnekas, att de förhållanden motionärerna påpekat äro af den behjertansvärda art, att representationen, då dess uppmärksamhet blifvit derpå fästad, icke kan lemna dem obeaktade, och jag tillåter mig därför göra den anmärkningen, att Lag-Utskottet på ett något lättvindigt sätt behandlat detta ärende, helst Utskottet börjat med att erkänna motiveringens berättigande. I egenskap af öfverexekutor måste jag vitsorda, att under den tid, som denna lag tillämpats, jag flerfaldiga gånger hört dessa klagomål upprepas, och, hvad värre är, denna lag kan icke alltid efterleivas. Då t. ex., såsom fallet är hos Konungens Befallningshafvande i Ellis-

borgs län, från Hypoteksföreningarna hvar tredje månad komma hela massor af lagsökningar, som endast afse annuiteter, kan man väl finna, att det är alldeles omöjligt, att själfva fordringsbevisen, de in-tecknade reverserna hvarje år skulle från Hypoteksföreningarna öfver-lemnas till Konungens Befallningshafvande och från Konungens Befall-ningshafvande till kronofogden för att sedermera, efter verkställd exeku-tion, återsändas till Konungens Befallningshafvande och derifrån till Hypoteksföreningarna, samt nästa år å nyo göra samma kretslopp. Resultatet blir sålunda det, att lagen *icke* efterlefves. Fordringshand-lingarne utlemnas icke, utan man nöjer sig med att mottaga afskrift af fordringshandlingarne från Hypoteksföreningen, och på grund af afskriften verkställes exekution. Då det således i själfva verket icke till-går eller *kan tillgå* så, som lagen stadgar, måste lagen ändras. Det duger icke, att, såsom Lag-Utskottet, säga, att svårigheter väl före-finns, men att olägenheterna icke äro otillräckligt gamla, och att man hör vänta några år, till dess det blir riktigt illa bestäldt.

Att hänvisa till det sätt för dessa olägenhetens afhjelpande, att staten skulle ikläda sig garanti för embetsmännens fel, låter nog bra; men denna sats har aldrig accepterats. Mer än en gang under den tid, jag kan minnas, har sådant blifvit ifrågasatt, men icke lyckats.

Hvad åter angår det förhållande, som här blifvit till försvar för Utskottets afstyrkande påpekadt, att den ene motionären icke fram-ställt något fullt formuleradt förslag, vill jag i likhet med motio-nären erinra, att man har rätt att vänta att, då en motion, hvars syfte Lag-Utskottet gillar, blifvit till Utskottet öfverlemnad, Utskottet äfven skall veta att finna medel för syftemålets förverkligande; ty medel finnas. Den siste talaren har anvisat ett, som synes mig vara ganska godt. Fordringshandlingarne kunna deponeras i landtränteriet, eller i en bank, och när sedan gäldenären kommer till utnättnings-mannen och betalar sin skuld, får han anvisning att lyfta handlingarne, der de finnas deponerade. Detta går säkerligen för sig.

Vare sig nu att denna olägenhet kan afhjelpas genom regle-mentariska föreskrifter, och Kongl Maj:t således kan meddela före-skrift i ämnet, eller det skall ske genom förändring af lagen, så må-ste ett sådant lagbud, som blifvit med fullt skäl påpekadt vara fel-aktigt och som Lag-Utskottet äfven erkänt så vara, på ett eller an-nat sätt ändras. Då de skäl sålunda äro alldeles för svaga, som Ut-skottet anført för sin afstyrkande hemställan, så instämmer jag i de-ras yrkande, hvilka begärt återremiss.

Herr Hammarskjöld: Ingen af de talare, som hittills uppträdt i denna fråga, har förnekat, att motionärerne påpekadt en verklig olägenhet, som den nuvarande lagstiftningen medför för fordrings-egare. Icke heller jag tänker förneka, att uti det påpekade för-hållandet förefinnes en olägenhet för fordringsegaren, men för att denna olägenhet skall kunna afhjelpas, måste man äfven kunna på-visa *något sätt*, hvarpå olägenhetens afhjelpande kan ske, då ju beklagligtvis mången sådan olägenhet icke kan hjälpas, utan att man kommer till Seylla från Charybdis.

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Den förste talaren, själf motionär, har väl varit så god att påpeka, att olägenheten finnes, men han har deremot icke uti sin motion anvisat något sätt att afhjelpa densamma. Han sade visserligen, att med afseende å många andra motioner, der motionären underlåtit att formulera sitt förslag och lemnat detta åt Lag-Utskottet, detta likväl icke hindrat Lag-Utskottet att understödja motionen och formulera förslaget, men det vanliga är dock i så fall, att motionären angifver, huru eller i hvad rigtning han vill, att lagen skall ändras, ehuru väl själfva ordalagen sedermera kunna närmare formuleras af Lag-Utskottet. Hade motionären här gjort detta och sagt, att på det eller det sättet skulle olägenheten afhjelpas, hade Lag-Utskottet befunnit sig på en helt annan fot till frågan än nu varit fallet. I så fall hade det varit Lag-Utskottets skyldighet att undersöka, om den angifna vägen vore antaglig eller icke.

Den andre motionären har angifvit en väg, som i hans tanke skulle leda till målet. Denna af honom föreslagna utväg har Lag-Utskottet äfven undersökt, men Lag-Utskottet har trots, att denna utväg skulle föranleda än större olägenheter, än dem som nu förefinnas, nemligen att fordringsegaren i de flesta fall icke skulle få någon betalning alls. Ty om en kronofogde skall taga ut t. ex. 150,000 kronor eller kanske mindre summa, kan det ju hända, att han icke kan anskaffa någon, som är villig att gå i borgen för honom, och i så fall vore gäldenären icke pligtig att betala och hela utmätningen blefve icke något utaf. På en sådan lagstiftning tror jag icke att fordringsegaren skulle hafva mycket att vinna.

Herrarne behagade betänka, att en stor del af reverserna i Sverige äro af löpande beskaffenhet. Om man nu tänker sig, att lagsökning sker för en löpande revers, hvilken utmätningssmannen vid utmätningens verkställande icke innehar, så kan det mycket lätt hända, att fordringsegaren under tiden öfverläter den löpande reversen i annans hand; gäldenären skulle då blifva utsatt för att hans egendom kunde blifva utmätt och såld, men då utmätningssmannen kommer med penningar till den ursprungliga fordringsegaren, har denne icke längre fordringsbeviset. Detta kan hafva gått genom fleres händer; måhända vill den nuvarande innehafvaren gifva sig till tåls och bevilja gäldenären anstånd, men dennes egendom är emellertid redan såld. Hvarför? Jo, emedan utmätningen gått för sig utan att gäldenären på samma gång fått tillbaka fordringsbeviset. Jag tillåter mig härvid fästa uppmärksamheten derpå, att det dock är en gammal erkänd rättsregel i Sverige, att, när man betalar en skuld, eger man få igen fordringsbeviset; och uti utmätningssmäns samt domares och domstolars utslag i skuldfordringsmål heter det också alltid, att gäldenären förpligtas betala så och så mycket *mot återfäende af fordringsbeviset*. Här föreslår man nu, att man skulle lagstifta på ett annat sätt, så att man skulle frångå nyssberörda gamla svenska praxis, som hittills alltid blifvit af öfverexekutorer och domstolar iakttagen.

Jag vill slutligen äfven uttala min tveksamhet om lämpligheten af hvad man här önskat, att nemligen Lag-Utskottet, i fall ärendet blir återremitteradt, skulle sätta upp ett skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t. Ja, det går ofantligt lätt att åstadkomma en skrifvelse till

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Kongl. Maj:t. Men jag tror icke, att det öfverensstämmer med Riksdagens värdighet att aflåta en skrifvelse och dervid säga: »Eders Kongl. Maj:t, det finnes vissa olägenheter, men vi veta ingen hjälp för dem; vi anhålla, att Eders Kongl. Maj:t behagade hitta på någon utväg». Vill man verkligen, att Kongl. Maj:t skall vara en sådan stormenare, att han skall kunna hitta på råd för allting utan någon som helst antydning om sättet, hvarpå det anses böra ske? Derom bör väl först någon anvisning lemnas och i sådant fall läser icke heller Lag-Utskottet hafva något emot att afgifva förslag till den skrifvelse man önskar. — Jag har här hört nämnas tvenne olika sätt att afhjelpa saken. Det ena, som af en ärad talare på Stockholms-bänken blifvit föreslaget, vore att *staten* skulle ansvara för de värdepapper m. m. som lemnades i utmätningsmännens händer. Denna väg skulle likväl leda nog långt; ty det är icke blott utmätningsmännen & embetets vägnar, som få emottaga till förvar reverser och dylikt, utan äfven domarne få vid hvarje ting stora massor af sådana papper i sina händer, utan att några större klagomål förspors. Man skulle väl således nödgas utsträcka statens ansvarighet äfven till domarne och åtskilliga andra offentliga män, hvilka emottaga värdepapper i sitt förvar. Denna grundsats kan visserligen hafva något ganska behjertansvärdt uti sig, och jag tror nästan, att den siste ärade talaren, som nu yttrat sig deremot, vid något föregående tillfälle funnit samma grundsats vara af det stora värde, att den borde i svenska lagstiftningen antagas. Lag-Utskottet har dock funnit nyssberörda väg allt för dyrbar och förenad med så stora afvikelser från den i svensk lagstiftning hittills vanliga uppfattning, att Utskottet ingalunda velat framkomma med ett förslag till frågans lösning i den riktningen, hvilket dessutom skulle vara af allt för genomgripande betydelse. Det andra sättet för ifrågasatta lagförändringens åstadkommande, skulle bestå i fordringsbevisets deposition i vederbörande landrätter. Denna utväg har under öfverläggningen förordats af den ene motionären, men jag anser mig böra nämna, att densamma äfven varit på tal inom Lag-Utskottet. Då frågan der behandlades, hade Utskottet sig ej bekant, att ränteriernas upphäfvande komme att ifrågasättas, och sedermera kan det naturligtvis ej blifva tal om att deponera värdepapper derstädes. Men den, som då inom Utskottet framkastade en tanke i sådan riktning, erkände på samma gång, att dess genomförande kunde möta så många svårigheter, att den icke gerna kunde vidhållas och, om jag icke är orätt underrättad, har inom Lagberedningen samma mening gjort sig gällande. Jag anser, som sagdt, i sakens närvarande skick en återremiss ingalunda lämplig, utan yrkar, för min del och på de i reservation närmare angifna skäl, afslag å motionärernes framställning och bifall till betänkandet.

Herr Torpadic: Då Lag-Utskottet till slutjustering förehade ifrågavarande utlåtande, framlades tvenne förslag, det ena af sekreteraren och det andra af Herr Professor Hammarskjöld. Under den diskussion, som dervid fördes, förklarade jag mig föredraga det af Professor Hammarskjöld framlagda förslaget, likväl med undantag

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

af hvad detsamma innehåller om Lag-Utskottets grundlagsenliga pligt i afseende å den ena motionens nog knapphändig affattade yrkande eller kläm. Då Lag-Utskottet sedermera såsom sitt utlatande upptog sekreterarens förslag och Professor Hammarskjöld bifogade sitt i form af reservation, glömde jag, då jag instämde i den senare, att göra det med nyssberörda inskränkning — hvilken glömska jag alltså nu velat rätta.

Hvad angår sjelfva saken, så ber jag att i likhet med Herr Hammarskjöld få förklara, att jag, för min del, villigt och gerna erkänner befogenheten af alla de anmärkningar, som blifvit rigtade mot den nuvarande lagstiftningen uti ifrågavarande fall. Men jag har, lika litet som Herr Hammarskjöld och Utskottets öfrige ledamöter, kunnat finna någon utväg att afhjelpa berörda olägenhet. Ty förhållandet är dock, såsom den föregående talaren påpekade, att i denna syndiga värld finnas olägenheter, som icke kunna afhjelpas lika lätt, som en annan ärad talare tycktes vilja låta påskina. Då till och med ordföranden i Lagberedningen förklarat, att han ej vet någon annan utväg än att göra staten ansvarig för de förluster, fordringsegare i detta fall skulle kunna lida, så torde det ej kunna begäras, att jag skall göra det. Inom Utskottet försöktes alla möjliga utvägar och en underdånig skrifvelse ifrågasattes verkligen äfven af innehåll, att Kongl. Maj:t behagade tillse, att utsökningslagen varder ändrad derhän, att risken för fordringsegare och gäldenärer må blifva ungefär lika stor. Men då någon af vännerna i Utskottet erinrade mig, att detta i sjelfva verket icke blefve mera än en fras och jag ej kunde lägga något mera dertill, så var jag drivven ur alla mina förskansningar. Att endast delvis afhjelpa bristen genom att tillåta fordringsegare, hvilka vilja hafva utmätning endast på räntan, att icke inlemna fordringsbeviset till exekutor eller att göra undantag för större penningverk, vill jag ej gå in på. Emedan jag ej har smak för undantagslagstiftning i allmänhet. Men i händelse Kammaren skulle anse, att saken kunde hjälpas genom att deponera fordringsbeviset i landtränteriet eller i taka händer, så ser jag intet skäl, hvarföre jag i egenskap af ledamot i Lag-Utskottet skulle motsätta mig en återremiss i sådan syftning. I så fall har Kammaren tagit på sitt ansvar den bristfulla skrifvelsen. Med afseende härpå instämmer jag fullkomligt med Herr Berg och vågar för egen del tillägga, att det synes mig betänkligt att icke ändra en lag, som man anser bristfällig och som i tillämpningen kan medföra vådor. Jag har visserligen ej, Herr Talman, varit utmättningsman, men i min egenskap af rådmän och expeditionshafvande har jag ofta nödgats mottaga värdepapper till stora belopp och vet, huru obehagligt och bekymmersamt det kan vara att hafva dem i sitt förvar. Jag tror således, att äfven från tjenstemännens sida det ej saknas anledning att lifligt önska förändring.

Jag slutar med att upprepa, att, i händelse Kammaren önskar återremiss, jag, för min del, ej skall motsätta mig ett sådant beslut.

Herr Danielsson: Jag begärde ordet med anledning af Herr Hammarskjölds yttrande med afseende å senare delen af min motion.

Jag får säga, att jag icke sjelf håller på detta förslag, emedan jag sjelf tror, att detsamma tål vid någon ändring. Det är sannerligen ej lätt att finna en utväg, som tilfredsställer alla. Vi hafva nu hört, att Lag-Utskottet ej ansett sig kunna det; då bör man ej ställa större fordringar på enskilde motionärer än på ett Utskott. Detta å sido — så mycket står kvar, att, om Lag-Utskottet velat göra något i frågan, hade Utskottet kunnat. För min del tror jag ock att, om Riksdagen aflåter skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, regeringen nog skall söka sig till hvad Riksdagen afser. Det faller för öfrigt temligen tydligt, att jag icke afsett att mitt förslag skulle ovillkorligen tillämpas vid hvarje utnättningsärende, utan endast i de fall, att icke borgenär ovillkorligen mot sin vilja skall vara skyldig att aflemlna fordringsbeviset i hufvudskrift. Det enklaste vore kanske att stadga det fordringsbeviset i så fall, när det ej lemnas till utnättningsmannen, sättes i taka händer, såsom hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller landtrakteri eller bankinrättning. Ett sådant stadgande skulle måhända ej ofta vinna tillämpning, men det är lugnande veta att ett sådant skydd finnes i lagen.

Då jag sålunda tror, att saken lätt kan afhjelpas, yrkar jag fortfarande återremiss, desto hellre som efter hvad jag hört Första Kammaren endast bordlagt betänkandet en gång och Medkammaren således är oförhindrad att besluta återremiss, i fall denna Kammar beslutar en sådan.

Herr Grefve Sparre: Representanten från Upsala, hvars argumentation jag sannerligen icke kunde riktigt följa, ville ej vara med om en skrifvelse i luften till Kongl. Maj:t. Icke heller jag vill sväfvä i luften, utan stå på marken; men då jag instämt i hvad en föregående talare yttrat derom, att det mycket väl låter tänka sig, att fordringsbevisen öfverlemnas till vård af öfverexekutor, någon bank eller i annat allmänt förvar, som kan anses för säkert, så menar jag att denna beskylning ej träffar mig. Gäldenären är då trygg att återfå beviset och man är tillika betryggad för att icke på grund af en löpande revers, som blifvit transporterad, utnättning sker; något som jag för öfrigt icke hört talas om. Om dessa utvägar anvisas i Riksdagens underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t och Riksdagen i denna skrifvelse vidare anhåller, att, med iakttagande af dessa eller dylika föreskrifter, Kongl. Maj:t behagade meddela bestämmelser till betryggande af den enskildes rätt, så må jag säga, att en sådan skrifvelse icke kan anses hänga i luften, utan är temligen befogad, helst det lagstadgande, hvarå Riksdagen fästat uppmärksamhet, innebär obestriddig olägenhet eller, hvad värre är, utgör ett stadgande, som i dess nuvarande form icke alltid *kan* efterleivas.

Den ärade talaren sade vidare, att man talat om i hvad mån staten kan anses vara skyldig att garantera tjenstemännens ansvarighet, och att jag skulle förut hafva talat för en sådan garanti, men nu yttrat mig deremot. Nej, det gjorde jag icke. Jag sade, att den saken *går icke*, ty — Riksdagen har i ett föregående fall visat, att den icke accepterat denna princip; och det är något helt annat än att jag nu skulle hafva yttrat mig mot den. Jag erkänner riktighe-

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Om ändring
i 54 §
Utsöknings-
lagen.
(Forts.)

ten af grundsatsen, men den är i sin rigtiga, konsekventa tillämpning och om i betraktande tagas alla statens tjenstemän så omfattande, att Riksdagen dragit sig för att antaga denna princip. Men detta betyder något helt annat, än att jag skulle hafva satt mig emot den. Tvärt om, jag upprepar det ännu en gång, jag erkänner rigtigheten af principen, men jag har haft erfarenhet om att den i hela sin omfattning ej tillämpas. Och *derför* anser jag det vara olämpligt att hänvisa på något stadgande, som Riksdagen förut icke velat antaga. Jag håller mycket på att jag icke pådyflas saker, som jag icke sagt.

Jag tillåter mig ännu en gång säga, att, om inom representationen påpekas, att ett lagstadgande medför en olägenhet af beskaffenhet att vara väsentlig eller att det i många fall icke kan efterleivas — och detta erkännes från alla håll vara förhållandet med det ifrågavarande — det kan vara tid på att representationen fäster uppmärksamheten på denna omständighet.

Öfverläggningen var slutad. Sedan propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, beslöt Kammaren till Utskottet återförvisa det förevarande Utlåtandet.

§ 6.

Om förändrade bestämmelser angående stämning till häradsrätt.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 16, i anledning af väckt motion om rätt för parter och vittnen uti vissa till Häradsrätt instämnda mål att på förhand erhålla underrättelse om dagen, då målet vid rätten förekommer.

I nämnda, inom Andra Kammaren af Herr *Åke Andersson* afgifna motion (N:o 134) var det förslag framställt, »att de, som å domarens vägnar utfärda stämningar, skola genast efter stämningstidens slut uti alla de mål, som skola instämmas fjorton dagar före hvarje ting eller sammanträde, till honom insända stämningslistorna, och vare domaren skyldig att deri anteckna, hvilken dag af tinget eller sammanträdet målen förekomma till handläggning, och, så vida postbefordringen eller andra förhållanden ej lägga hinder i vägen, återsända listorna till stämningmännen så tidigt att de, som saken angå, kunna hos dessa två dagar före tinget eller sammanträdet erhålla underrättelse om sin inställelse vid rätten »

Utskottet hade hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ordet begärdes af

Herr Petter Persson i Stora Isie, som anförde: Det ser ut som om Lag-Utskottet icke skulle hafva betraktat denna fråga såsom varande af någon vikt, åtminstone icke för dem, som vare sig med eller mot sin vilja måste resa till tings. Utskottet säger: »Allmänna lagen innehåller deremot ingen föreskrift om viss dag under tinget, å hvilken stämningarne skola ställas.» Detta hindrar icke Utskottet att strax

derefter anföra följande: »Derom stadgades emellertid i 82 § af Kongl. resolutionen den 17 September 1723, att stämningarne kunde väl ej annorledes än på första tingsdagen ställas, eftersom de rättsökande sig då enhälligt infinna måste, tingspredikan att bevista och att höra de förordningar, som komme att uppläsas.» Men nu förhåller det sig likväl så, att tingspredikan, enligt Kongl. förordningen den 19 Juli 1872, endast förrättas en gång om året eller vid första lagtima tinget och att lagars och författningsars kungörande å tingen blifvit upphäfdt genom Kongl. kungörelsen den 15 December 1863. Förut var det således naturligtvis af vigt, att tingsmenigheten samlade sig vid första rättegångsdagen för att åhöra tingspredikan och uppläsningen af Kongl. förordningar, som utkommit. Men nu är denna tid förbi och förhållandet är helt annat. Sedan anför Utskottet vidare: »Då i många trakter, särdeles i de norra orterna, postgången icke är så inrättad, att stämningslistorna inom loppet af tolf dagar kunna till domaren insändas och derefter åter tillhandakomma vederbörande etc.» Detta synes hafva utgjort det egentliga skälet för Utskottets afstyrkande, men för min del kan jag icke se, att något hinder förefinnes för stämningstidens utsträckande utöfver hvad nu är stadgadt. Lagen innehåller redan olika bestämmelser härutinnan; i 11 kap. 3 § Rättegångsbalken heter det nemligen: »Käranden vare skyldig att låta svaranden få stämning fjorton dagar förut, der han inom häradet bor, utom häradet eller i annan stad tre veckor, utom länet sex veckor, i tredje eller fjerde länet, eller längre bort nio veckor etc.» Som sagt, jag ser icke något hinder för att stämningstiden utsträcket än längre; och jag tager mig, på grund af hvad jag nu anført, friheten föreslå: »att Riksdagen, med anledning af Herr Åke Anderssons motion, måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta utreda, om icke den kostnad och tidsförlust, som parter och vittnen mången gång onödigtvis få vidkännas genom att nödgas infinna sig vid tinget första sammanträdesdagen utan att veta om deras mål då kommer före eller icke, på något sätt kunde afhjelpas, och i så fall till Riksdagen göra den framställning, som häraf kan föranledas.»

Om förändrade bestämmelser angående stämning till häradsrätt.
(Forts.)

Vidare yttrades ej. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner såväl på bifall till Utskottets förslag som ock på det yrkande, Herr Petter Persson framställt, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets Memorial N:o 17, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 11, angående väckt motion om ersättning af allmänna medel till vittnen i vissa jagtmål.

§ 8.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 18, i anledning af väckt motion angående upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott, som första gången begås.

Om upphörande af straffpåföljden förlost af medborgerligt förtroende för ringare brott.

Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.
(Forts)

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *P. Larsson* hade i sin motion N:o 138 föreslagit, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och Riksdagen förelägga förslag till sådana ändringar i gällande lagbestämmelse, att straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende måtte för ringare brott, som första gången begås, upphöra.»

Utskottet hade, på anförda skäl, tillstyrkt, att Herr *P. Larsson*s förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Uti Utlåtandet bifogad reservation hade Herr *Torpadie*, med hvilken Herrar *Hammar skjöld*, *Johannes Jonson* och *Smedberg* förenat sig, för sin del hemställt, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t begära, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i strafflagen, att, då någon första gången saklättes för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det må, utom då fråga är om de gröfsta arter af dessa brott, bero på domarens pröfning, huruvida nämnda straffpåföljd bör dömas eller icke.»

Då uppläsning skett af Utskottets hemställan, yttrade motionären

Herr *P. Larsson*: Såsom af det föredragna betänkandet synes, har Lag-Utskottet afstyrkt min motion om någon inskränkning i dömandet af förlust af medborgerligt förtroende såsom straffpåföljd för vissa brott. Utskottet säger sig visserligen icke kunna annat än erkänna det behjertansvärda i motionens syfte, men anser tiden ännu icke vara inne för den föreslagna förändringens genomförande, och sedan fortsätter Utskottet vidare: »i en fråga som denna måste lagen mera än någonsin, derest den skall något betyda, växa fram ur folkuppfattningen.» För min del vågar jag dock tro, att just den allmänna folkuppfattningen är mycket för att något göres i det af mig föreslagna syfte. Såsom ett bevis härför tillåter jag mig omnämna, att vid början af denna riksdag beslöt Norrköpings arbetareförening vid ett ganska talrikt besökt sammanträde att till Stockholms arbetareförening aflåta en skrifvelse med anhållan, att denna sistnämnda förening skulle anmoda den sin ledamot, som tillhör antalet af Stockholms riksdagsmän, att framlägga en motion i det syfte, att denna straffpåföljd måtte ur lagen borttagas. Stockholms arbetareförening gillade fullkomligt syftet i det från Norrköpings arbetareförening utgångna förslaget, men motionstiden var då redan förbi, så att förslaget kunde icke leda till något resultat. Emellertid har Stockholms arbetareförening genom en deputation uttalat sin tacksägelse till mig för det jag väckt den ifrågavarande motionen. Detta synes mig bevisa, att inom den arbetande klassen åsigten om olämpligheten af denna straffpåföljd är ganska allmänt utbredd. Att äfven inom de högre samhällsklasserna enahanda åsigt gjort sig gällande framgår i viss mån af det förhållande, att fyra reservanter inom Utskottet icke gillat det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit,

utan hufvudsakligen tillstyrkt bifall till min motion. Äfven Riksdagens Justitieombudsman, som enligt hvad hans till innevarande års Riksdag afgifna embetsberättelse upplyser, gjort en underdånig hemställan om inrättande af en anstalt i hufvudstaden, dit vissa uppgifter borde från vederbörande insändas angående dömda förbrytare, yttrar i motiveringen till detta sitt förslag bland annat: »det är emellertid obestriddligt, att dessa stadganden» — det vill säga om förlust af medborgerligt förtroende samt om förhöjdt ansvar för återfall i vissa brott — »lägga hinder i vägen för den straffades återupptagande i samhället efter utståndet straff och sålunda i sin mån motverka hvad lagen i andra delar åsyftat eller att underlätta den fallnes återupprättelse, ty så länge en persons frejdebetyg innehåller, att han är förlustig medborgerligt förtroende, kan han svärigen erhålla arbete och dagligt bröd.» Dessa ord synas mig, äfven de, utgöra ett bevis för att jemväl inom de högre samhällsklasserna åsigten är för en lagförändring sådan jag föreslagit.

Vidare yttrar Utskottet i sin motivering: »lika viktigt, som det för samhället vore att underlätta en frigifven brottslings sträfvan att erhålla ärligt förvärf och dymedelst ej blott minska faran för ett uppreparande af hans förbrytelse, utan äfven till nyttigt arbete återvinna en på afvägar kommen samhällsmedlem, måste det också vara, att ej samhällets öfriga medlemmar och i främsta rummet arbetsgifvarne utsättas för olägenheten att, under okunnighet om förhållandet, i sina hem och i sitt arbete mottaga personer, som nyss begått vanfrevdande brott.» Och sedan den korta tid är förbi, hvarunder denna förlust af medborgerligt förtroende blifvit ädömd, finnes icke nu heller någon garanti för en arbetsgifvare, att han icke kan få en förut straffad person i sitt hus och i sin tjenst.

Vidare säger Utskottet, att det icke skulle vara lämpligt, om en sådan till förlust af medborgerligt förtroende dömd person finge t. ex. aflägga vittnesed eller deltaga i riksdagsmannaval. Hvad först deltagandet i riksdagsmannaval beträffar, kan såsom skäl vara nog att anföra hvad jag nyss nämnde om skyddet för arbetsgifvarne, och vidkommande rättigheten att aflägga vittnesmål tror jag icke att denna omständighet bör utgöra tillräckligt skäl för att afstyrka motionen. Min mening har ju icke varit att vid *alla* brott borttaga förlusten af medborgerligt förtroende, utan endast vid lindrigare brott, som för första gången begås. Då man vet, att för sådana brott ädömes brottslingen icke mera än högst 2 års fängelse och att han får undergå bestraffningen i enskild cell, kan han väl svärigen under den tiden hafva hunnit försämrats och vid sådant förhållande kan det väl icke vara särdeles mycket farligare att låta honom aflägga vittnesed, sedan han sluppit ut ur fängelset, än förut, då han naturligtvis var fullt vittnesgill.

Dessutom vill jag såsom ett ytterligare talande skäl för min motion frandraga det af mig redan påpekade förhållandet, att icke mindre än fyra af Lag-Utskottets ledamöter från denna Kammare reserverat sig emot Utskottets betänkande och, ehuru reservanternes förslag är något inskränktare än jag tänkt, vill jag dock sluta mig

*Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.* till dem, ganska belåten, om detta kan vinna Andra Kammarens bifall. Jag har nemligen alls icke någon förhoppning om, att saken i sin helhet nu vid denna riksdag skall vinna bifall, men anser, att ett bifall till reservationen i alla händelser vore ett steg framåt på den väg jag ansett vara den rätta.

(Forts.)

Att det skulle vara förenadt med någon risk att öfverlemna till domarens ompröfning, huruvida en person, som första gången begått brott af lindrigare beskaffenhet, borde dömas medborgerligt förtroende förlustig på kortare tid eller icke, kan jag icke fatta. Det ligger ju nu i domarens händer att döma en brottsling till straffarbete från och med tio år eller för lifstid, allt efter brottets beskaffenhet, ja, till och med till lifvets förlust, och då är ju redan förut en vida större makt lagd i domaremaktens händer än härigenom skulle blifva fallet. Af detta skäl tror jag verkligen icke det kan vara förenadt med någon risk att gifva dem ytterligare denna makt.

På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag om bifall till den af Herrar Torpadie med flere afgifna reservationen.

Herr Torpadie: Äfven jag anhåller få fästa Herr Grefvens och Talmannens samt Kammarens uppmärksamhet på den reservation jag vidfogat betänkandet och uti hvilken reservation jag sökt gå en medelväg mellan motionärens förslag och Utskottets afstyrkande utlåtande.

Hvad först och främst motionärens förslag beträffar, får jag säga, att, äfven om detsamma till äfventyrs i en framtid skulle kunna genomföras, tror jag dock icke, att detta nu kan ske. Då man ännu har kvar förlusten af medborgerligt förtroende såsom en straffpåföljd och då jag icke kan neka, att fall rätt ofta förekomma, då personer, som första gången vid domstol tilltalas för svårare eller lindrigare brott, flera gånger förut lyckats undgå lagens arm, så att det egentligen endast är i formelt hänseende man kan säga, att de då för första gången gjort sig skyldiga till brott, är det fullt rättvist, att de blifva förklarade medborgerligt förtroende förlustige, men att, såsom Utskottet gjort, helt och hållet afstyrka hvarje steg på reformernas väg i detta fall har jag icke kunnat gilla, och ehuru jag visserligen medgifver vigten af de skäl, Utskottet anfört för sitt afstyrkande, anser jag dem likväl icke väga så tungt i vägskålen, att mitt förslag derigenom skulle helt och hållet flyga i luften.

Den ärade motionären har redan något berört Utskottets invändningar, och dertill skall jag bedja ytterligare få lägga några ord.

Hvad beträffar folkets uppfattning och begrepp om förlusten af medborgerligt förtroende, så är det visserligen sant, hvad Utskottet säger, men det är blott en half sanning. Det är dock en förskräcklig sats, Utskottet uppställt, då det säger, att uti folkuppfattningen en person, som begått vissa, om ock ringare brott, i följd af förbrytelsens natur betraktas såsom vanfrevdad. Således skulle enligt Utskottets uppgift den åsigt bland folket göra sig gällande, att, äfven när den tid, under hvilken en straffad person skall vara underkastad påföljden af förlust af medborgerligt förtroende, upphört, personen icke skulle kunna återvinna detta medborgerliga förtroende. Denna klass af folket skulle allhjemt anse honom såsom vanfrevdad. Som detta

emellertid är en fördom, så synes mig det rätta vara att på lagstiftningens väg söka undaurödjä denna fördom i stället för att fastläsa densamma genom att bibehålla ovilkorligen en sådan straffpåföljd, då man genom densammas borttagande skulle kunna bliwa fri från denna fördom.

Utskottet säger vidare, att det är nödvändigt tillse, att samhällets öfriga medlemmar och i främsta rummet arbetsgifvare skyddas för olägenheten att, under okunnighet om förhållandet, i sina hem och i sitt arbete antaga från fängelset utsläppta personer, som nyss begått vanfrejdande brott, utan att hafva visat prof på förbättring, och af hvilka personer arbetsgifvarne sedermera kunna lida skada, fastän Utskottet å andra sidan äfven erkänner vigten deraf att underlätta en frigifven brottslings sträfvan att erhålla ärligt förvärf och dymedelst ej blott minska faran för ett upprepande af hans förbrytelse, utan äfven till nyttigt arbete återvinna en på afvägar kommen samhällsmedlem. Nåja, detta är också sant, men det är sant endast i viss mån, ty drager man ut konsekvenserna i detta fall, så kommer man derhän, att, om en person t. ex. skulle hafva råkat att falla i en dy-pöl och söker att med ansträngande af alla krafter komma upp igen, så skulle man icke hafva någon önskan att allt för hastigt draga upp honom derur, utan man skulle låta honom ligga och kafa, der-före att man icke vore säker på huru han komme att uppföra sig, när han väl kommit upp.

Så långt tror jag dock icke, att lagstiftaren vill gå, att den vill medgifva en från fängelset nyss utkommen, för stöld straffad brottsling alla medborgerliga rättigheter, såsom deltagande i val o. s. v. Der-före heter det ock i Utskottets betänkande, såsom man alltid sagt, då denna fråga varit på tal inom Riksdagen, att det vore olämpligt att låta en sådan person deltaga i allmänna val, men jag är rädd, Herr vice Talman, att man kommer att beskylla mig för en paradox, om jag vågar påstå, att jag i de allra flesta fall anser mig kunna sätta mera förtroende till en straffad person, när han kommer ut ur fängelset, än jag kan hafva till honom, när han vistats ett år eller kortare tid utom dess murar. Jag talar nu blott om personer, som komma ur ensamhetsfängelserna; förhållandet är olika, när personen kommer ut från ett gemensamhetsfängelse. Man gör i ensamhets-fängelset allt för att i moraliskt hänseende återupprätta den brotts-lige; han får religionsundervisning och undervisning i andra nyttiga kunskaper samt sysselsättes med för hans utbildning fördelaktigt arbete, så att många gå ut från fängelset med de bästa föresatser; men hvad mötes den från fängelset utsläppte af?

Är det en mild hand man räcker honom? Någon gång — jag med-gifver det gerna och tacksamt — är det så, men många gånger mötes den utsläppte förbrytaren af det kalla hänet och han återgår då till de förra dåliga sällskapen och återfaller snart i de förra onda vanorna!

Jag tror alltså, att hvad Lag-Utskottet anført icke kan anses såsom giltigt skäl mot bifall till den vid betänkandet fogade reservation. Hvad angår denna reservation, så tror jag — och derom har jag någon erfarenhet, sedan jag under mera än ett fjerdedels sekel suttit i domstolen — att fall kunna gifvas, då den i lagstiftningen

*Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.
(Forts.)*

*Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.*

meddelade föreskrift, att förlust af medborgerligt förtroende skall åtfölja vissa brott, blir onödigtvis hård för den tilltalade. Det händer rätt ofta, att, såsom det gamla ordspråket säger, tillfället gör tjuften; att ett brott sålunda kan begås i ögonblickets hetta och att ett sådant brott till sin karakter kan vara ofantligt olika, då det begås af den ene personen eller af den andre, vid det ena tillfället eller vid det andra. Den tyska lagstiftningen har äfven insett detta, och hvad jag tagit mig friheten föreslå, är i själfva verket ingenting nytt, ty den tyska strafflagen har detsamma sedan år 1871. I den tyska strafflagen föreskrives ovilkorlig förlust af medborgerligt förtroende — Verlust des Ehrenrechtes — blott i några få fall, nemligen för mened och koppleri, men för åtskilliga andra brott *kan* denna straffpåföljd ådömas. Det är ungefär i denna rigtning jag velat att förslaget i detta fall skulle gå.

(Forts.)

Att man derigenom skulle medgifva domstolarna ett stort bevis på förtroende, är sanning, men, såsom jag i ingressen till min reservation påpekat, hafva domstolarna redan förut i viss mån en sådan pröfningsrätt, emedan de hafva att bedöma, huruvida ett brott skall försonas med ett visst mått af straff eller en viss straffart, och straffmättet eller straffarten i vissa fall kan betinga påföljden af förlust af medborgerligt förtroende.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra får jag anhålla om proposition på bilal om det i min reservation framställda yrkande, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t begära, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i strafflagen, att då någon första gången saktälles för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det må, utom då fråga är om de gröfsta arter af dessa brott, bero på domarens pröfning, huruvida nämnda straffpåföljd bör ådömas eller icke».

Häruti instämde Herrar *Lyth, Löwenhielm och Svensén.*

Herr Thomasson: Det är i sanning ingen afundsvärd position jag intager, då jag finner mig nödsakad att uppträda emot ett humanitetssträfvande, och detta dessutom i strid mot snart sagt alla mina kamrater från denna Kammare, som inom Utskottet deltagit i behandlingen af föreliggande fråga. För min del är jag dock fullkomligt öfvertygad, att den allmänna rättsuppfattningen ännu icke är mogen för och icke skulle godkänna en sådan lagförändring, som motionären här föreslagit, och jag vågar, oaktadt de många, som nyss hördes instämma i Herr Torpadiers reservation, dock tro, att min åsigt härutinnan delas af flertalet af Kammarens ledamöter. De motioner i enahanda syfte, som blitvit väckta vid de nästföregående riksdagarne, hafva nemligen alla af denna Kammare förkastats. Vid 1878 års riksdag uttalades visserligen af åtskilliga ledamöter åsichter, som i viss mån gingo i samma rigtning som motionen, men förslaget föll dock utan omröstning. Det torde vara satt utom allt tvifvel, att det brott, som i motionen företrädesvis afsetts, nemligen stöld, ännu i den allmänna folkuppfattningen anses vara vanfrejdande,

och så länge detta är fallet bör äfven i lagen bibehållas straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende. Visserligen skall lagstiftningen följa utvecklingen af det allmänna rättsmedvetandet tätt i hälarne, men han får dock icke springa framför denna utveckling, ty då blir följden lätt, att lagen ringaktas och att rättskänslan slappas. Man får icke heller förglömma, att det icke är så synnerligen länge sedan som detta brott, tjufnadsbrottet, för brottslingen medförde ärans förlust under hela hans återstående lifstid. Sedan inskränktes tiden, för hvilken förlust af medborgerligt förtroende kunde ådömas, till minst fem år, och slutligen år 1873 nedsattes den ytterligare till ett år, och längre kunde man för närvarande icke böra gå i denna riktning. Svårigheterna för den, som utstått sitt straff, att erhålla arbete eller tjänst, så länge han ännu är förlustig medborgerligt förtroende, äro för öfrigt, enligt min tanke, ja, jag kan gerna säga efter min erfarenhet, icke på långt när så stora, som de utmälats, och de blifva för öfrigt allt mindre, i samma mån som på olika trakter af landet hinna bildas sådana föreningar, af hvilka vi redan hafva några och som gjort till sin ädla uppgift att omhändertaga unga brottslingar, som utstått sitt straff, och förhjelpa dem till någon lämplig anställning.

*Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.
(Forts.)*

Det är naturligt, att jag, med den uppfattning af frågan jag nu uttalat, icke kan instämma i den afgifna reservationen. Den ärade reservanten, som nyss hade ordet, yrkar i sin reservation, att det för nästa fall må få bero på domarens pröfning, huruvida straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende bör ådömas eller icke. Mig förefaller det dock, som skulle genom ett slikt stadgande kunna uppkomma ett betänkligt godtycklighetsregemente, så tillvida som den ene domaren då skulle för ett visst brott, begånget under vissa omständigheter, ådöma denna straffpåföljd, men den andre icke. Det skulle till och med lätt kunna inträffa, att den gröfre brottslingen ginge fri från denna påföljd under det en annan, hvars brottslighet vore mindre, finge denna påföljd sig ådömd.

Jag skall icke tillåta mig att återupprepa de skäl, som redan under föregående diskussioner blifvit anförda mot den ifrågavarande lagförändringen, utan slutar med anhållan, att Kammaren med afslag å såväl motionen som reservationen, måtte bifalla Utskottets hemställan.

Herr Petter Persson i Stora Isie: Jag skulle velat biträda reservanterna i deras förslag, om der icke i slutet hade förekommit, att det skulle bero på domarens pröfning, huruvida den ifrågavarande straffpåföljden bör ådömas eller icke. Om reservanternas förslag blefve lag, så skulle vi sålunda få en ytterligare utsträckning af det redan förut alltför mycket i vår strafflag antagna olycksaliga s. k. latitudsystemet, hvilket gör det möjligt, att den ene brottslingen kan få ett straff många gånger strängare än en annan, fastän de begått alldeles samma brott. Det är naturligt att domaren i alla fall bör ega rätt att pröfva, hvilket straff bör följa på ett visst brott, men derigenom blir äfven domen i viss mån beroende af hans individuella uppfattning. Derför se vi också ofta, att den, som begått ett mindre svårt brott, får strängare straff än en annan, hvars brotts-

*Om upphö- lighet är vida större. Då jag emellertid anser, att denna domares
rande af pröfningsrätt icke bör än vidare utsträckas, så yrkar jag bifall till
straffpåföljden Utskottets hemställan.
förlust af*

*medborgerligt
förtroende för
ringare brott.*

(Forts.)

Herr Hammarskjöld: Då jag instämt i Herr Torpadies reservation, skall jag endast be att i korthet få angifva mina skäl dertill.

Förlust af medborgerligt förtroende är efter svensk rättsuppfattning och, såvidt jag vet, äfven efter utländsk, icke ett straff, utan en straffpåföljd, såsom det ock i vår lag benämnas. Dess ändamål är icke att inverka på den brottsliges vilja, utan att skydda samhället för den fara, som hotar från den, hvilken visat sig hafva en brottslig vilja.

Nu är det allmänt känt, att brottslighet och brottslighet kunna vara mycket olika. Samma yttre gerning, begången af två särskilda personer, kan vara begången under så olika omständigheter, att man måste få en helt olika uppfattning af de begge gerningsmännens karakter. Den, som har begått en stöld, kan hafva gjort det under sådana omständigheter, att det är påtagligt, att han är en förderfvad menniska. Deremot kan en annan, som begått samma brott, hafva gjort det under sådana omständigheter, att han snarare synes vara förtjent af vårt medlidande, än af att brännmärkas, derigenom att han ädömes förlust af medborgerligt förtroende.

Hvad nu motionären och reservanterna velat är, att det skall ligga i domarens makt att bedöma, huruvida de omständigheter, under hvilka ett brott blifvit begånget, utvisa en så förderfvad vilja hos brottslingen, att han förtjenar att brännmärkas med påföljden af förlust af medborgerligt förtroende, eller om brottet är begånget under sådana omständigheter, att denna påföljd icke bör ädömas.

Man har sagt, att det icke skulle vara så farligt med denna straffpåföljd. För min del tror jag, att erfarenheten gått i en motsatt riktning. Ilvar och en vet ock, att den, på hvars prestbetyg är antecknadt, att han saknar medborgerligt förtroende, skys öfverallt.

Det har vidare invändts att det skulle vara vådligt att i domarens händer lägga en så stor makt som den att ega pröfningsrätt uti ifrågavarande fall. Ja, utan tvifvel är denna invändning i viss mån befogad. Men, såsom den siste talaren sade, hafva vi redan inom lagskipningen ett latitudsystem, och hvad som nu är föreslaget, är intet annat än en utveckling af detta system.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag yrka bifall till den reservation, hvori jag instämt.

Herr Peyron förenade sig med Herr Hammarskjöld.

Herr Torpadie: Det var ett yttrande af min högt ärade vän, Lag-Utskottets vice ordförande, som nödgade mig att begära ordet för att ännu en gång taga Kammarens tid i anspråk.

Jag kan icke gå in på hans påstående, att, om min reservation blefve bifallen, godtycket komme att läggas i domarens händer. Latitudsystemet hafva vi redan och hvad som nu är ifrågasatt skulle blott innebära ett utvidgande af detta system åt ett visst håll. Nå-

got godtycke lär väl dock icke få råda vid våra domstolar. Do-
men eller utslaget kan måhända blifva mer eller mindre riktig i
följd af domarens större eller mindre förmåga att granska eller be-
döma de omständigheter, som kunna förekomma. Men jag tror icke,
att man derför har rättighet att säga, att godtycket på något sätt
kan komma att göra sig gällande vid lagskipningen.

*Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.*

(Forts.)

Herr Gustaf Ericsson: Utskottet har börjat detta betänkande, likasom andra sina betänkanden, med att erkänna det behjertansvärda i motionens syfte, men det har kommit till ett annat resultat, än som kan kallas behjertansvärdt. Utskottets vice ordförande har sagt, att det icke kunde anses vara så farligt, om den, som första gången begått ett brott, dömes att ett år vara förlustig medborgerligt förtroende. Jag undrar dock, om icke den, som fått denna dom antecknad å sitt prestbetyg, har men deraf under hela sitt lif. Mig synes det, som borde lagstiftaren hellre göra allt för att återföra den förvillade till samhället, än utstöta honom derifrån och derigenom göra honom till samhällets fiende under hela hans återstående lifstid.

Man tänke sig en person, hvilken blifvit dömd förlustig medborgerligt förtroende för längre eller kortare tid, söka arbete, husrum eller bröd. Han uppmanas att framvisa sitt prestbetyg, der anteckning om straffpåföljden är gjord, och han bortvisas, emedan man icke vill hafva något att skaffa med en sådan person. Han får således hvarken arbete, mat eller husrum, och hvad återstår för honom då annat än att begå ett nytt brott för att kunna stilla sin hunger och få tak öfver hufvudet. Det kan således icke vara Utskottets mening att erkänna det behjertansvärda häri och det oakadt yrka afslag å motionen.

Ehuru jag instämmer med reservanterne, har jag dock en liten betänklighet emot saken, emedan jag nemligen befarar, att den ifrågavarande straffpåföljden, med den vidsträcktä pröfning man nu vill öfverlemna åt domaren, icke alltid skall blifva fullt rättvist tillämpad. Men då jag för närvarande anser ett yrkande i annan riktning än reservanternes förslag icke hafva någon utsigt att vinna framgång, ber jag att till alla delar få instämma i reservationen och hembära reservanterne min tacksamhet för det de uppletat denna medelväg till frågans lösning.

Herr Halldin: Jag skall endast anhålla att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Borg: Jag ber också att få förena mig med reservanterne. Jag gör det så mycket hellre, som i vårt land icke finnes jury i brottmål och det derför är angeläget att lemna nödigt utrymme för domarens pröfning i hvart särskildt fall. På grund häraf och i öfrigt med åberopande af de utaf Herrar Torpadie och Hammarskjöld anförda skäl anhåller jag om bifall till reservationen.

*Om upphö-
rande af
straffpåföljden
förlust af
medborgerligt
förtroende för
ringare brott.
(Forts.)*

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Jag anhåller att få in-
stämna i reservanternes förslag.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de gjorda yrkandena, gaf
Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hem-
ställan som ock på afslag å samma hemställan och bifall i stället
till det förslag, Herr Torpadie i sin reservation framställt; och fann
Herr Talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfver-
vägande ja. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande
omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 18,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammarén med afslag å Utskottets förevarande
hemställan, antagit Herr Torpadies vid Utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen, i vanlig ordning förctagen, utföll med 54 ja mot
83 nej; och hade Kammarén således beslutit i enlighet med nej-
propositionen.

§ 9.

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.*

Till behandling företogs Andra Kammaréns Andra Tillfälliga Ut-
skotts Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 11), i anledning af väckt
motion om afslåtande af underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med
anhållan om ändring af 1 § i Kongl. förordningen den 21 Mars 1844
om förbud mot lotteriinrättningar.

Nämnda paragraf lyder för närvarande sålunda:

»Lotteri må ej af någon inrättas och öppnas för allmänheten;
och vare ej heller tillåtet att för egen eller annans räkning utbjuda
eller afyttra lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms
bortlottande inom eller utom riket.»

Uti ifrågavarande motion, som afgifvits af Herr *A. Adlercreutz*
(motion N:o 64), var föreslaget, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t
anhålla, det paragrafen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Lotteri må ej af någon inrättas och öppnas för allmänheten.
*Under lotteri inbegripes hvarje företag, så anordnadt, att en på lott-
dragning eller annan likartad tillfällighet beroende möjlighet erbjudes
en eller flere deltagare att utöfver de fördelar, som hvarje deltagare
tillkomma, undfå en särskild vinst.*

Ej heller vare tillåtet att för egen eller annans räkning utbjuda eller afyttra lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket. *eller att i öfrigt till lotteriföretags genomförande lemna sin medverkan.»*

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)*

Utskottet hade hemställt,

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, det paragrafen måtte erhålla en sådan förändrad lydelse, som Herr Adlercreutz föreslagit, att tillämpas från och med 1881 års början.

Efter detta ärendes föredragning anförde

Herr Flensburg: Det är alltid förenadt med en viss känsla af obehag att i diskussionen nödgas uppträda såsom opponent mot en länskamrat. Men denna känsla blir dubbelt obehaglig, då man för sin motståndares personlighet hyser en hög och berättigad aktning, då man måste erkänna hans motivs ädelhet, och för öfrigt i de flesta andra frågor delar hans åsikter.

En sådan känsla af obehag erfar jag i dag. För att angifva min ställning till lotterifrågan i allmänhet, nödgas jag till en början för Kammaren tillkännagifva, att jag anser hela förbudet mot lotteri-institutionen såsom föga öfverensstämmande med tidsandan och såsom ett oberättigadt förmynderskap öfver eljest fria män. Vi hafva ju religionsfrihet, tanke-, tal- och tryckfrihet, handels- och näringsfrihet, förutom många andra af lagen helgade friheter. Vi hafva frihet att ödsla bort vår tid och våra penningar på whist- och wiraspel, på biljarder och krogar, men vi hafva icke frihet att ödsla bort dem på lotterispel! Och dock, mine Herrar, staten, som är så mån om sina barn, då det är fråga om lotterispel, har sjelf sitt lilla oskyldiga lyckohjul för obligationslottning och aktar icke för rof att till en del lefva af bevillningen på kortleken och bränvinspannan. Reflexionerna häröfver torde göra sig sjelfva! Huru mycket man än må lagstifta, kan spelsjukan dock icke stätjas, än mindre förekommas.

Jag har då gjort mig den frågan: vore det icke lämpligt, om staten beredde sig ett bidrag till dess i närvarande tid ganska knappa lifsuppehälle genom att etablera ett på ett förståndigt sätt ordnad statslotteri och derigenom, i likhet med vårt grannrike Danmark, beredde sig en ärlig inkomst af bortåt trefjerdedels million, på samma gång som till handelsbalansens favör inom landets gränser qvarhölles de flera millioner, som nu eljest finna sin väg till utlandet. Jag förmodar att man ur sedlighetskänslans synpunkt skall betrakta dessa mina små statsekonomiska funderingar såsom hädiskt tal. Jag är beredd derpå. Men, mine Herrar, hvar finna vi den gradmätare, som voga anger gränsen, der sedligheten slutar och der osedligheten börjar.

Jag vill nu öfvergå till den fråga, som i dag utgör föremål för denna Kammares behandling, eller till den af Herr Adlercreutz väckta motionen. Den är väl egentligen rigtad mot det så kallade lotteriskojet, hvilket, jag ingalunda vill taga i försvar, men som jag likväl ej anser vara af den samhällsvådliga art, som man här söker tillmätta det,

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)

lika litet som jag fruktar, att det skall urarta derhän, så länge vi ega en tryckfrihetsförordning med uppgift att närmare öfvervaka det sedliga innehållet af denna så kallade lotterilitteratur.

Vid en diskussion, som för några veckor sedan egde rum inom denna Kammare, yttrades från statsrådsbänken, att ett motstånd mot ett visst, af regeringen då framlagdt förslag, vore att betrakta såsom dyningen efter en föregående storm. Lånande denna bild ber jag den aktade motionären att betrakta mitt ringa motstånd gent emot hans förslag såsom en liten dyning efter stormen — den storm, som för några år tillbaka blåste i olika landsändar, då ett dråpslag mättades mot våra industrilotterier och tyvärr helt och hållet tillintetgjorde dessa institutioners gagnande och, jag fördristar mig påstå det, välsignelsebringande verksamhet. Jag stöder detta mitt påstående på min egen erfarenhet. Under flere år hade jag äran att vara ledamot och tillika ordförande för Malmö industrilotteri. Och det är just från denna verksamhet, som jag hemtat min erfarenhet. Huru mödosamt detta uppdrag än var, så tvekar jag icke att öppet förklara, att, af alla kommunala uppdrag, som varit mig anförtrodda, få beredt mig renare nöje och större tillfredsställelse än just detta. Jag såg der, hurusom yrkesskickligheten just genom industrilotteriet uppdrefs till en förut ej anad höjd af, jag skulle nästan vilja säga konstnärlighet. Jag såg huru många skickliga, flitiga och ordentliga, men fattiga handverkare derigenom bereddes tillfälle att framställa prof på sin skicklighet och derigenom grundlägga åt sig en aktad ställning i samhället. Jag såg vidare, huru i mångt fattigt hem, der brödet var både torftigt och knappt, beställningar för lotteriet spridde välsignelse, lindrade nöden och, bildligt taladt, aftorkade tåren. Dessa sanningar kunna icke jäfvas, deras värde heller icke förringas. Man har visserligen gjort en och annan anmärkning mot industrilotterierna, anmärkningar, hvilka någon gång varit befogade. Men jag tror, att industrilotteriernas verksamhet, öfver hufvud taget, varit så gagnande, att inför densamma dessa anmärkningar måste förblekna. Ty äfven om det skulle hafva inträffat, att t. ex. en piga vunnit en salongsmöbel, då hon kunnat hafva bättre bruk för en spinrock, eller att en sjöman vunnit ett paraply, då han varit bättre betjenad af ett par becksömsstöflar, eller att ingendera af dem vunnit någonting alls, så torde likväl såsom motvigt mot dessa abnormiteter kunna anföras det faktum, att t. ex. Malmö lotteri — det enda, från hvilket jag hemtat min erfarenhet — afslutade sin verksamhet med att till dels industriföreningen och dels den tekniska aftonskolan öfverlemna omkring 40,000 kronor eller tillsammans omkring 80,000 kronor för att användas till undervisningens befrämjande, till premier och resestipendier samt andra för näringarna gagnande ändamål.

Då man emellertid vill gifva ett hugg åt den ena industrigrenen, så händer lätt att slaget också träffar den andra. Detta ordspråk ber jag att få tillämpa på föreliggande motion. För mig har alltid hägrat den förhoppningen, och det gör den än, att industrilotterierna en gång måtte sättas i tillfälle att återtaga sin gagnande verksamhet. Detta beror väl väsentligast på de skiftande meningarne för dagen och på hvem som för tillfället sitter vid makten. Men jag befarar högligen,

att ett bifall till Utskottets föreliggande betänkande skall för all framtid förqväfva denna min och, såsom jag tror, äfven många andra medborgares förhoppning.

Det är hufvudsakligen på grund af denna min fruktan, som jag anhåller om afslag icke allenast å motionen, utan äfven å Utskottets hemställan.

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)*

Herr Lyth: Innan diskussionen vidare fortskrider, ber jag att få påpeka ett tryckfel, som insmugit sig å 6:te raden af betänkandets 3:dje sida, der naturligtvis ordet *icke* bör inskjutas emellan orden: *sig* och *behöfva*.

Herr Danielsson: Äfven jag skall be att få yrka afslag å Utskottets föreliggande betänkande, och detta emedan jag tror det vara ganska öfverflödigt, att Riksdagen i detta ämne aflåter någon skrivelse till Kongl. Maj:t.

Då denna Kammaren för någon tid sedan lyckades afslå väckt förslag om rättighet för svenska postverkets tjenstemän att censurera i fråga om tidningars innehåll, så hoppas jag äfven, att Kam-maren, i analogi härmed, skall afslå äfven detta betänkande. Det ligger enligt min åsigt mycken sanning uti hvad talaren från Malmö yttrade, ty vårt folk bör väl icke, om jag så må säga, insnöras uti sådana former, att man slutligen *qväfves ihjel*. Icke kan det väl ligga någon större fara deruti, äfven om, såsom Utskottet säger, allmänheten köper vissa tryckalster ej så mycket af begär efter kun-skaper, som fastmera af vinningslystnad. För min del tror jag, att hvarken allmänhetens kassa eller bildningen förlorar något synner-ligt derpå.

Jag har mig särskildt bekant, hurusom till sistlidne jul i bok-handeln utkom ett sällskapsspel eller det så kallade »flaggspelet», bestående uti en af en utaf alla nationers flaggor sammansatt ram omgifven karta öfver den väg, vår frejdade landsman Professor Norden-skiöld tillryggalagt under hans nu snart fullbordade, så ryktbar vordna verldsomsegling med den svenska ångaren Vega. Inom min ort finnas många personer, som skaffat sig detta »flaggspel», och måhända detta hufvudsakligast därför att med hvar 5:te exemplar af upplagan följde en premie eller vinst, bestående af en bok, såsom ett slags lockmedel. Men långt ifrån att jag i denna senare omständighet finner något ondt, har den tvärtom bidragit att bland allmänheten sprida ett nyttigt bildningsmedel, hvarmed den utan denna särskilda lockelse säkerligen icke blifvit bekant. Detta arbete kostar *1 Krona*, och jag kan för min del icke finna, att det kan vara mer olämpligt att offra en eller annan krona på inköp af tryckalster än på andra mer onödiga och onyttiga saker, hvarvid jag särskildt vill framhålla spi-rituösa drycker.

Jag tror således icke, att vi i fråga om lotteriförbud böra gå längre än vi redan gjort och yrkar därför afslag å det nu föreliggande be-tänkandet.

Herr Casparsson: Då jag för någon tid sedan läste ett arbete

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)

af den franske författaren Bastiat, fäste jag mig vid ett hans yttrande angående lotterier, som jag anhåller att få för Kammaren uppläsa. Det lyder i öfversättning så här: »Ack, den fattige, har han någonsin för en penningestyfver erhållit så ljuftva och så oskyldiga nöjen, som dem lyckans hemlighetsfulla urna för honom inneslöt? Beröfvad alla lifvets njutningar, huru många ljuftva stunder införde han icke uti sin familj, då han, månad från månad, insatte värdet af en arbetsdag på en quaterne! Hoppet hade alltid en plats vid den husliga härden. Vindskammaren befolkades af illusioner: hustrun förespeglade sig att fördunkla sina grannar genom glansen af sin klädsel, sonen såg sig redan som regementsrumslagare, dottren kände sig sväfva till altaret vid sin trolofvades arm.

O, lotteriet var den fattiges poesi, och vi ha låtit det fara!»

När jag läste detta, så kom jag att fundera på denna sak mer än förut; och då jag nu finner att Utskottet till och med uti den omständigheten, »att man vid förvisandet af t. ex. sällsynta djur, panoramor och dylikt utdelar vinster på inträdesbiljetterna», spårar en vådlig art af lotteri, tror jag i sanning att Utskottet gått nästan för långt: ty i det fallet vet jag åtminstone, att mängden dräng och piga, som ju icke hafva många nöjen här i lifvet, hemkommit från marknaden glada öfver att emot uppoffrandet af en ringa penning icke allenast fått se »lejonet och björnen», »Paris och London», utan äfven föra med sig hem en i och för sig obetydlig, men för dem värderik småsak. Jag tror att denna oskyldiga sak ej behöfver hemfalla under lagens straff.

För några år sedan utspann sig uti denna Kammare en för mig åtminstone ganska vidunderlig diskussion. Den gälde lagstiftnings-åtgärder mot så kallade »Hoffmans droppar». Man hade vidtagit den mycket rigtiga åtgärden att på lagstiftningsens väg försöka förhindra dryckenskapslastens utbredande genom att försvåra åtkomsten af spritdrycker; men det hade visat sig, att på somliga ställen, när åtkomsten af brännvin var omöjliggjord, då tog befolkningen i stället sin tillflykt till Hoffmans droppar, och det är sämre. Jag tror därför, att det icke är skäl att bestämma så restriktiva åtgärder, att den hos mängden befintliga böjelsen att fresta lyckans gudinna helt och hållet saknar aflopp, ty jag fruktar att vi då än mer öppna fältet för bedrägerier och särskildt för dem, som i hemlighet bedraga den stora mängden, och det är värre.

Jag kan icke ingå i pröfning om en förändring verkligen behöfves; och jag har det förtroende till Kongl. Maj:ts regering, att den, om så verkligen påfordras, utan någon fingervisning från Riksdagens sida skall vidtaga erforderliga åtgärder. Jag ser i det från Utskottet afgifna utlåtandet en fläkt af hvad man i forna dagar plägade kalla bönhaseri. Skall man skärpa åtgärderna mot spelpassionen, må man då uppträda mot densamma inom alla klasser, äfven de högsta, och icke blott bland de fattigare. Jag yrkar afslag, ty jag fordrar full reciprocitet och anser dessutom att regeringen äfven utan fingervisning kan vidtaga nödiga åtgärder.

Jag förenar mig med dem, som yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Wieselgren: Jag måste till en början bekänna, att jag icke kan yrka bifall till Utskottets förslag, icke därför, att jag icke varmt instämmer i det syfte, hvilket förslaget söker ernå, utan därför att ordalydelsen af förslaget synes mig vara af den beskaffenhet, att följden af dess upphöjande till lag torde vara oberäknelig. För min del är jag icke i stånd att kunna säga, *hvar* gränsen skall komma att sättas vid tillämpningen af lagen, om ordalagen blifva sådana som de här föreslagna. Jag ville emellertid, då jag sannolikt nödgas rösta för ett afslag å Utskottets förslag, icke blifva i fråga om motionerna sammanblandad med den meningsgrupp, som i ett par talare här haft sina målsmän. Det förfaller mig tvärtom ytterst beklagligt att höra ifrågasättas, att vi skulle i vårt land inrätta ett statslotteri för att sjelfva komma i åtnjutande af den slemma vinning, som nu går till utlandet. Jag nämner den *slem*, ty det torde icke kunna förnekas, att det största antalet af dem, som äfventyra sina penningar på lotterier och der förlora sina besparingar, tillhöra de fattige, de mera obemedlade klasserna, som sjelf i sin åfän efter den slags »poesi», talaren på upsalabänken omnämnde, vederväga hvad som helst. Och denna vinning skulle icke heller, så är *min* öfvertygelse, bringa staten någon fördel, lika litet som den vinst, staten redan nu på liknande vägar ernår, kan vara välsignelsebringande.

Angående ändring i Kongl. förordningen om förbud mot lotteri-inrättningar.
(Forts.)

Jag vill icke heller ingå på den sats, som uttalades af talaren på kalmarbänken. I korthet sammanfattadt, var hans anförande icke annat än en variation af den gamla, något vådliga satsen, att ändamålet belgar medlen. Väl medgifver jag, att det instruktiva »flaggspele», hvarom han talade, säkerligen icke blifvit så mycket spridt, om icke hoppet om vinst varit med dess inköpande förenadt; men jag tror icke, att derigenom låter försvara sig det sätt, som använts för att befrämja spridningen af detta spel. Det synes mig icke troligt, att den goda litteraturen behöfver sådana medel för sitt understöd, och jag betvivlar, att den dåliga bör på något sätt befrämjas. Allra minst bör den tillåtas i dubbel mening ockra på obemedlade personers dåliga lidelser. Ty det är en dålig lidelse, huru ytterligt utbredd den än i våra dagar må vara, den, som sträfvar efter att utan arbete komma i åtnjutande af arbetets frukter i form af den största möjliga vinst. Det är detta sträfande, som är den farligaste fiende till de dygder, hvarpå ett samhälle säkrast fotas, nemligen arbetsamhet och sparsamhet.

Jag har således för visso icke något medlidande med den litteratur, man genom detta förslag särskildt afser att tillintetgöra. Men, som sagdt, jag hyser en stor tvekan med afseende å ordalydelsen af de föreslagna tilläggen, att jag icke kan förena mig uti hvad Utskottet hemställt. Skulle åter förslag om en annorlunda formulerad skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om den gällande lotteriförordningens förtydligande i föreliggande rigtning komma under omröstning, skall jag deremot vara att räkna bland dem, som rösta för bifall till ett sådant förslag.

Herr Lyth: Det är märkligt huru vindarne kunna på kort tid blåsa från olika håll inom samma Kammare. Vi komma alla ihåg

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)*

en diskussion här i Kammaren för en kort tid sedan angående åtgärders vidtagande från postverkets sida till hindrande af lotteriannonserers spridning. Då syntes man här vara temligen ense om, att alla lotterier inom landet borde afskaffas. I dag åter hör jag icke från de talare, som här uppträda, med undantag af den siste, annat än försvar för samma lotterier, mot hvilka då så skarpa röster höjde sig. Om också jag skulle blifva den ende, som vågar taga Utskottets föreliggande förslag i försvar, såsom jag ock bör göra, kan det nu icke hjälpas.

Jag tror för min del, att motionären och Utskottet handlat i fosterländsk och sedlig riktning, då de förordat bifall till det nu framlagda förslaget. Vi hafva, mine Herrar, en lag mot lotterier här i landet, men vi veta ock, huru densamma på alla sätt kringgås. Utskottet har sökt visa, att så är fallet, och har i sådant hänseende framdragit, hurusom många tidskrifter i vårt land genom lotterier, som med desamma äro förenade, ganska dugtigt lura allmänheten. Herr Danielsson nämnde något om ett flaggspele, hvarmed lotteri varit förenadt; men som i och för sig varit af värde för dem, som köpt detsamma; jag tror emellertid, att dessa personer gjort bättre att köpa något annat mera bildande än detta, som är förenadt med lotteri.

En talare på upplandsbänken yttrade, att man icke borde neka de fattige oskyldiga nöjen å marknader o. s. v. Utskottet har också icke velat göra detta, men har velat att dessa nöjen vore af mera förädlade art än sådana, der vinningslystnaden blir den hufvudsakliga drifkredern. men icke lusten att se hvad som är sevärdt och anmärkningsvärdt. Utskottet har intet mot panoramor och djurföreläsningar, men väl mot att i samband med dessa bedrivas lotterier.

Då icke några specialanmärkningar hittills blifvit mot Utskottets förslag framställda, och motionären väl sjelf kommer att försvara sitt förslag, som är med Utskottets öfverensstämmande, skall jag icke vidare upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Adlercreutz: Det var mig visserligen icke obekant, att den talare på samma bänk med mig, som började denna diskussion, i afseende på lotterier hade en annan mening än jag; vi hafva ofta varit i tillfälle att i denna fråga utbyta åsikter, men icke lyckats öfvertyga hvarandra. Jag måste erkänna, att då han hyser ett lifligt intresse för lotterier, hemadt från hans erfarenhet vid ett särskildt industrilotteri, för hvilket han stått i spetsen, så finnes åter detta intresse icke hos mig, som sett saken ur en allmänare synpunkt. Han påpekade sjelf sammanhanget mellan denna motion och mina föregående handlingar, syftande dermed på de beslut, hvartill jag såsom Civilminister medverkat i afseende å industrilotteriernas upphörande, hvilket resultat jag sökte och äfven lyckades åstadkomma. Jag medgifver emellertid, att industrilotterier äro den form, under hvilken man lättast förleades att betrakta lotterier såsom något välgörande. Denna sida af saken har ock blifvit af den nämnde talaren på ett särdeles lyckadt sätt framställt, och jag har deremot intet annat att säga, än att han synes alldeles hafva glömt medaljens fränsida. För

att vinna de förmåner, som genom industrilotteriet i Malmö vunnos, bland annat en penningebehållning af 80,000 kronor, som öfverlemnades till två föreningar, var det ju nödvändigt att från en massa personer insamla bidrag, hvilka lemnades icke direkt för att åstadkomma en uppmuntran för industrin, men för att genom lotterispel bekomma en vinst. Dessa lotterier voro icke heller uteslutande inrättade för industrins höjande, ty redan tidigt tillbandahöllos i dessamma vinster, som icke voro föremål för någon särskild konstindustri, såsom silfverskedar och annat dylikt. Det är ju uppenbart, att de, som genom inköp af lotter lemnat penningar till lotteriet, antingen förlorat dessa penningar eller också förvärfvat någon sak, hvilken i vanliga fall säkerligen icke varit för dem den lämpligaste eller nyttigaste, och att alltså, om de i stället för att spela på lotteriet, användt samma penningar till inköp af sådana industrialster, som för hvar och en af dem varit förmånligast, industrin i stort taget skulle deraf haft samma fördel, medan hvar och en af de spelande då fått motsvarande hvad han sjelf utgifvit och hvad för honom varit erfordrigt. Industrilotterierna, som från början hade ett ganska begränsadt omfång i vårt land, började dock snart taga ganska stor fart. I begynnelsen voro de inskränkta till rättigheten att å sjelfva orten, der lotteriet verkställes, eller inom länet afyttra lotter, men dermed nöjde man sig icke länge, utan begärde och erhöll rättighet att sälja lotter öfver hela landet. När nu en stad erhöi en sådan förmån ville snart en annan hafva samma, och detta kunde ju ej heller rimligtvis nekas; och hade industrilotterierna fått utvecklas, hade säkerligen sådana lotterier snart uppstått i alla Sveriges städer och hvarför icke äfven å landsbygden. Sedan hade man ock lyckliggjorts med lotterikollektörer för alla dessa lotterier i alla rikets landsänder.

Hvad nu sjelfva lotteriväsendet angår, har man sagt att det vore stridande emot tidsandan att i lag förbjuda detsamma, och att, om det i lagen förbjödes, staten derigenom skulle utöfva ett otillbörligt förmynderskap öfver frie män. I vissa andra fall har likväl staten redan gjort något dylikt och jag inser icke, hvarför det icke äfven kan och bör ske uti detta fall. Då lagstiftaren finner, att något är till skada för folket i dess helhet, lägger han sin hand hindrande emellan. Så har han t. ex. gjort med afseende på hållandet af hus för äfventyrliga spel och äfven för ett annat ändamål, som jag icke torde behöfva särskildt nämna, men icke har någon därför påstått, att staten häruti gjort orätt, utan har man erkänt att detta varit en god och nyttig lag. Hvarför kan man då icke äfven här erkänna, att uti lotteriväsendet ligger något skadligt, som bör motarbetas, ty hvad denna fråga vidkommer, får jag för min del säga, att jag icke vet något, som i lika hög grad som spellusten skadligt inverkar på arbetslust och arbetsförmåga, på omtanke om egna angelägenheter och på en god, förnuftig och sparsam hushållning. Lotteriet säger: du behöfver icke arbeta, icke heller spara på de penningar du har, jag ersätter dem och skänker dig rikedomar i deras ställe. Ja, man kan säga, att det arbetar på att undergräfvat alla grundvalarne för den menskliga förkofringen och lägger an på att ockra på menni-

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.*

(Forts.)

skornas svaga sidor. Vända vi oss till de länder, der lotteriväsendet som bäst frodas, skall man hos just dem, som hemfallit under spel-lustan, finna rådande den största sedeslösheten och den största slapp-heten i familjebanden eller med andra ord den största nöden och det största eländet.

Dessa lotteriväsendets skadliga verkningar hafva äfven på många håll blifvit insedda och erkända. Så har i Frankrike lotteriväsendet blifvit afskaffadt, väl änyo infördt, men nu åter totalt förbjudet. Likaså är fallet i England och Schweiz eller öfver hufvud i de länder, der frihet länge varit rådande. Det har i allmänhet varit en sjelfva fol-kets angelägenhet att söka blifva af med dessa förderbringande an-stalter. Hos oss hafva lotterier för statens räkning icke funnits på lång tid och äfven de enskilda lotterierna hafva länge varit förbjudna. Men just nu synes en ny flod af lotterier vilja dyka upp. Det är såsom om en ny ansats gjordes till att, med bibehållande af lotterier-nas karakter alldeles oförändrad, framställa dem i en form, som icke är för lagen åtkomlig. Det förslag jag här väckt går endast derpå ut, att gifva en sådan förklaring åt den redan befintliga lagen, att den äfven må kunna tillämpas på de fall, hvilka till fullo hafva lotte-riets karakter, fastän icke dess form, sådan den i lagen finnes an-gifven. Att det är betydligt lättare att, innan hela detta lotteri-väsen kommit i full gång, hämma det, än att, då det väl en gång fått full fart, förstöra detsamma, har förefallit mig såsom en sjelfklar och afgjord sak.

Här har blifvit framkastad en tanke att, såsom i forna tider egt rum, införa lotteri för statens räkning. Må det i det afseendet tillä-tas mig att uppläsa några ord af en författare i ett land, der lotte-rierna visat sina skadliga verkningar och der det just blifvit ifråga-satt att afskaffa dem. Denne författare säger att »lotteriet, förutom att det leder de fanatiska spelarne till undergång, förderfvar folkets sedlighetskänsla och grunlar dess förstånd. Huru många hundra menniskor döma icke, för att tillfredsställa denna hemska lidelse, sig sjelfva och sina oskyldiga barn till hunger! Huru många personer af högre samhällsställning hafva icke genom denna passion blifvit bragta till tiggarsstafven! Huru många hederliga medborgare hafva icke der-igenom från fall till fall sjunkit allt djupare ända ned till brott, till galärerna, till sjelfmord! Man känner Says ord: »De lagstiftare, som rösta för en sådan skatt, rösta för ett visst antal stöldar och sjelf-mord hvarje år.» Vi skola anförä ett färskt exempel bland tusende af samma slag: i December månad 1876 anklagades en statens em-betsman, som alltid åtnjutit ett fläckfritt rykte, för försnillning och kastades i fängelse; i den honom anförtrödda kassan fann man i stället för de banksedlar, som hade bort vara der, lottsedlar för samma belopp.»

Nu säges vidare, att man i allt fall icke kan fullständigt under-trycka lotteriväsendet, ty finnas icke lotterier i vårt eget land, så spelar man på lotterier i främmande länder. Det kan tyvärr icke förnekas att så är förhållandet, men det är dock visst att spelet der-igenom blir betydligt begränsadt. Är det en nationalförlust att pen-ningar gå ur landet till främmande lotterier, så är det å andra sidan

en nationalvinst att en ingalunda obetydlig del af svenska folket blir befriadt från frestelsen att deltaga i lotterispel. Denna vinst kan väl icke med penningar uppskattas, men ser man efter hvad folket i sedligt afseende generation efter generation derpå vinner, så tror jag man kan säga, att deri ligger en högst väsentlig ersättning. Anser man vidare, såsom jag gör, den vinst, som genom upprättandet af lotterier erhålles, vara till sin moraliska halt af en mycket tvetydig beskaffenhet, så, likasom jag önskar att min egen vän icke skulle få en sådan vinst, kan jag icke heller gerna se, att någon, som tillhör svenska folket och ännu mindre detta i sin helhet komme i åtnjutande deraf. Beträffande de utländska förhållandena, kunna vi icke lagstifta, men för det svenska folket gäller det att tillse hvad i lagstiftningsväg härvid kan åtgöras.

Af de anmärkningar, som gjorts särskildt mot affattningen af förslaget, har jag icke rätt förstått hvori felet skulle ligga. Mig synes förslaget vara ganska tillfredsställande och skulle det vara något fel i ordalagen, så och då förslaget endast går ut på att få en skrifvelse till Kongl. Maj:t, kunde naturligtvis rättelse der göras, i fall felaktigheter verkligen förefinnas.

Jag skall icke längre behålla ordet, men jag ber få lägga Kammarerna på hjertat, att här är fråga om att söka i sedlighetens intresse rädda just de svaga och dem som lättast duka under för de frestelser, som komma inpå dem, och sådana försök torde icke böra lemnas opåaktade. Vi böra icke säga eller tänka på samma sätt som det heter i det bekanta uttrycket, som stått nästan så länge, som menniskan funnits: skall jag taga vara på min broder?

Jag ber få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Danielsson: 1 § af Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844, såsom ses af Utskottets Betänkande, innehåller, att lotteri må ej af någon inrättas och öppnas för allmänheten; och vare ej heller tillåtet att för egen eller annans räkning utbjuda eller afyttra lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket.»

Då vi sålunda redan ega en lagbestämmelse i detta afseende, hemställer jag, huruvida den siste talaren haft skäl att tala om behofvet af vidare förbud mot lotterier och lotterispel.

Af motionärens framställning och Utskottets förslag har jag tyckt mig finna, att det egentligen vore tidskrifter med utlottning af premier o. d. som motionen afsåge. Jag hemställer dock, om dylika premientlottningar kunna jämföras med lotterier i egentlig mening. Den, som prenumererar på en tidskrift, får ju alltid i sjelfva tidskriften valuta för sina penningar, blott undantagsvis får han dessutom en premie. På verkliga lotterier deremot får spelaren i regeln blott sin lottsedel och intet vidare; valutan för penningarne hör här till undantagen. Jag kan för min del icke se något ondt uti, att vissa tidskrifter spridas på detta sätt; mången tidskrift blir sålunda spridd till hem, dit den säkerligen eljest aldrig skulle hafva kommit; törhända har derigenom äfven mången kommit att inhemta åtminstone något, som

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)

kunnat bidraga till att bibringa honom medborgerlig bildning och allmän duglighet. Jag kan sålunda icke se någon fördel uti ett sådant förbud, som här är föreslaget.

Jag skulle äfven hafva önskat, att Utskottets ärade ordförande hade skipat lika rätt för alla i denna sak, då ju den ene spelar på sitt sätt lika väl som den andre på sitt. Mången spelar t. ex. kort med hög vinst eller förlust. Men då den ene spelar så, kan väl den andre få uppoffra några ören för köp af tryckalster, der premie förekommer, utan att lagstiftaren härvid skall vara förmyndare. Det vore också verkligen underligt, om vi här i Sverige skulle anse oss vara så mycket förståndigare i detta afseende än andra nationer, hvilka ej hafva några förbud för dylika lotterier.

Jag vill, för min del, visst icke försvara lotterispelen, och har icke heller gjort det, utan jag har endast velat påpeka, hvad följderne af ett lagbud, sådant som det föreslagna, skulle blifva. Ett sådant förbud skulle vara ganska oklokt. Jag har emellertid velat säga detta, då några velat tyda mitt förra yttrande derhän, att jag vore med om att inrätta hvilka lotterier som helst. Något sådant har jag aldrig yttrat, utan endast, att vi böra vara nöjda med de bestämmelser vi redan hafva i detta afseende, ty de äro fullt tillräckliga och ytterligare stadganden i ämnet således olämpliga.

Herr Carl Ifvarsson: Jag undrar om man icke misstager sig, då man tror sig genom lagstiftning kunna vinna det ändamål motionären åsyftat; jag åtminstone föreställer mig, att i detta, så väl som i många andra fall, då det är fråga om att inverka på moralen hos folket i allmänhet i sedlighetens intresse, bör man söka på moralisk väg vinna ett mål, som på lagstiftningens väg svårligen skulle kunna uppnås. Vi hafva redan temligen stränga lagar, som förbjuda lotteriinrättningar; men ändå klagas öfver att lotterier ega rum. Redan detta bevisar, att man icke kan uppnå målet på den väg motionären afsett och Utskottet föreslagit. Man klagas äfven öfver att penningar strömma ut från landet till utländska lotterier; och man tror sig kunna hindra detta genom en strängare lagstiftning inom landet. För min del betvivlar jag att detta är möjligt. Det är utan tvifvel mycket önskvärdt, att vårt folk i allmänhet vore så klokt, att det icke på lotterier eller andra dylika företag utsatte sig för äfventyret, att, såsom det går med många individer, icke endast förlora *en del* af sin egendom utan till och med *allt* hvad de ega; men att lagstifta i sådan syftning för den stora allmänheten tror jag vara omöjligt. Ty det är omöjligt att vare sig skaffa en sådan lag eller sådana förmyndare, som skulle hafva vård om hvars och ens affärer derhän, att sådana äfventyrliga företag icke skulle kunna ega rum.

Vill man försöka hindra penningarne att strömma ut ur landet, torde den af den ärade talaren på Dalabanken för några dagar sedan anvisade utvägen att inrätta ett inländskt lotteri vara beaktansvärd; vill man deremot motarbeta allt lotterispel, så bör man verka härför på öfvertygelsens väg, men ej genom att insnärja folket i en lagstiftning, som vid många tillfällen blir omöjlig att tillämpa. Om Utskottets förslag blefve antaget, skulle i många fall inträffa, att per-

soner, som icke rätt uppfattade lagens bestämmelser, blefve utsatta för åtal — för så vidt att lagen skulle strängt tillämpas — och den sista villan blefve värre än den första. Icke heller kan man föreställa sig, att förslaget, om det också här antoges, skulle sedermera upphöjas till lag, derest staten sjelf skall hädanefter, såsom hittills, begagna sig af lotteriet i fråga om sina egna obligationer. Många omständigheter äro således att beakta, innan man, på förslaget sätt, ytterligare skärper lagstiftningen uti ifrågavarande afseende.

Det är af dessa praktiska skäl, som jag anser, att man bör öfvergifva det föreliggande förslaget och förenar mig med dem, hvilka yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af förhandlingarne samt lennade ordet till

Herr Ekenman, som yttrade: Då för några dagar sedan en likartad fråga förelåg till behandling i anledning af en annan i detta ämne afgifven motion, den nemligen om förbud, att genom postverket försända tidningar, som innehöllo lotteriannonser, yttrades här stora betänkligheter i afseende å de svårigheter, som förslagets bifallande skulle medföra genom det besvär, som deraf komme att förorsakas posttjenstemännen. Jag vågade redan då, för min del, hysa tvifvel, huruvida detta skäl var det verkliga; och jag finner nu af den i dag förda diskussionen, att det endast var ett svepskäl: det är sjelfva saken man icke vill hafva genomförd. Här har af många talare ordats så mycket, huruvida i lag bör förbjudas lotteri eller icke, att man nästan skulle kunna komma på den tanken, att det nu vore fråga om någonting alldeles nytt. Men detta är ingalunda förhållandet. Lotteri är enligt svensk lag redan förbjudet genom Kongl. förordningen af den 21 Mars 1844. Motionärens förslag afser endast att göra detta förbud mera effektivt; och derom böra vi väl alla vara ense, att förbudet bör blifva effektivt, då det finnes och lagen ej kunna, såsom nu sker, genom någon ofullständighet i lagbudet, opåtaladt gäckas. Då Utskottet angifvit ett sätt, hvarigenom den redan gällande generella föreskriften skulle komma att tillämpas på ett mera fullständigt sätt än hittills, kan jag icke inse, hvarför man skulle motsätta sig detta, utan yrkar, för min del, bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lyttkens: En högt ärad talare här till höger, hvilkens omdöme jag i så många afseenden respekterar och sätter lit till, yttrade att vi icke böra lagstifta så, att staten öfvertager ett slags förmynderskap öfver sina medlemmars enskilda affärer och att vi af detta skäl icke borde bifalla Utskottets föreliggande hemställan. Men om vi tillse, hvad man i andra länder gjort uti ifrågavarande afseende, så visar det sig, att man der just utgått från den åsigt, att man borde på lagstiftningens väg söka åstadkomma moraliska resultat. Vi känna alla till, att i Frankrike likasom i Tyskland existerade för icke så många år tillbaka offentliga spelbus, hvarest spelades bort stora penningesummor och hvarjehanda oskick bedrefs, att icke tala om alla sjelfmord och andra brott, som der begingos. Detta

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
insättningar.*
(Forts.)

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)

gjorde, att lagstiftande makten, sedan kejsardömet fallit, afskaffade spelhusen i Frankrike och ett eller annat år derefter förbjödos de jemväl i Tyskland. Men skulle man då hafva sagt: du bör icke på lagstiftningens väg gå folks moraliska känslor inpå lifvet, utan detta bör ske på moralisk väg, då är jag öfvertygad, att spelhusen ännu fortfarit. För min del anser jag det mycket väl gå för sig, att genom lagstiftningsåtgärder söka motarbeta det hos oss nu rådande lotterispelet och att på denna väg inverka på folkets moraliska åsichter i detta hänseende.

Om lotteriväsendet icke numera hos oss är så stort som förr, så beror detta just derpå, att man redan i lagstiftningsväg sökt lägga en hämsko i vägen därför. Men hvad som gjorts har icke varit tillräckligt, utan ytterligare åtgärder torde behövas. En ärad talare på Malmöbanken förmenade, att lotterier för statens räkning icke varit i Sverige tillättna under de sista 100 åren. Men häruti torde han hafva misstagit sig, ty, om jag eljest icke missminner mig, var det Oscar I, som förbjöd lotterier i Sverige. Jag erinrar mig mycket väl, hurusom, i min barndom, midt emot Kongl. slottet dragningar hvar sjette vecka försiggingo, dervid hundrade, att icke säga tusentals af de mindre bemedlade klasserna. mången gång undandrogo sina barn brödet, för att kunna betala sin lottsedel; och i snart sagdt hvarje butik i Stockholm såldes lottsedlar. Med minnet af detta tror jag, som sagdt, att man mycket väl kan på lagstiftningsväg söka inverka på den moraliska öfvertygelsen och att det var särdeles klokt, att Oscar I sökte inskränka detta ofog. Då det nu visat sig, att ytterligare lagstiftningsåtgärder äro erforderliga, vill jag sålunda för min del instämma med motionären och yrkar således bifall till Utskottets förslag rörande syftningen af den ifrågasatta skrifvelsen till Kongl. Majt.

Häruti instämde Herrar *Granlund* och *August Peterson*.

Herr Borg: Under diskussionen har den synpunkt, som egentligen synes hafva framkallat motionen, nemligen den osedliga litteratur, som uppgifves hafva varit en följd af eller följt med lotteri, icke blifvit vidrörd. Det är ej heller visadt, att någon sådan litteratur förekommit; men om så skulle hafva varit förhållandet, vill jag erinra att vår allvarsamma tryckfrihetslag är fullt i stånd att stätfja densamma och om någon sådan litteratur finnes, bör den ock på den vägen stätfjas. Då dessutom, såsom den förste talaren visade, den goda sidan af lotteriväsendet är värd att hålla på, nemligen industri-lotterierna, och då genom det föreslagna skärpta förbudet mot lotteri äfven sådana saker, som hittills ej räknats dit, skulle komma att falla inom kategorien lotteri, tror jag att dessa omständigheter ganska mycket försvagat utsigterna för Utskottets förslag. För min del är jag lifligt stämd för att söka såvidt möjligt förekomma lotterier; men jag tror, i likhet med en af representanterne på hallandsbänken, att sådant företrädesvis eller bäst befrämjes genom stigande folkupplysning. I den mån denna stiger, inträder också gemenligen ett högre sedligt medvetande; och detta sedliga medvetande synes mig

vara en bättre grund att bygga på i detta fall än den föreslagna lagförändringen.

Hvad angår industrilotterierna, tror jag för min del att de till den inhemska industriens fromma framdeles åter skola väckas till lif. Bemödandet att förhindra sådana inrättningar inom landet synes mig icke lyckligt, helst passionen att spela på lotteri det oaktadt skulle göra sig gällande så länge andra länder erbjuda den spellystne hvad vårt land förnekar honom — tillfälle att spela. — Anmera penningar skulle derigenom gå till utlandet och eget land göra ännu större ekonomiska förluster, utan att dock folkets moralitet deraf skulle förbättras.

Jag kan sålunda ej på de grunder, jag hittills hört framställas, tillstyrka bifall till motionen, utan yrkar jag afslag å densamma.

Herr Carl Ifvarsson: Det synes mig, som om man fäste allt för liten vikt vid den ordalydelse, som finnes inlagd i Utskottets förslag. Utskottet föreslår följande: »Under lotteri inbegripes hvarje företag så anordnad, att en på lottdragning eller annan likartad tillfällighet beroende möjlighet erbjudes en eller flera deltagare att utförva de fördelar, som hvarje deltagare tillkomma, undfå en särskild vinst.» Huru långt ett sådant stadgande vid tillämpningen skulle kunna utsträckas vet man ej så noga; men möjligen skulle man komma ända derhän att anse som lotteri vissa af ungdomens vanliga lekar, eller såkallade »leka fyrk». Det gäller vanligtast ett eller annat öre, hvilket i alla fall stannar hos dem själva, ty hvad den ene förlorar, vinner den andre. Jag föreställer mig äfven att kortspel skulle kunna anses som lotteri, vore det än fråga om endast ett eller annat öre. Följden skulle sannolikt blifva sådan, i fall det framlagda förslaget skulle blifva lag, ty för att gå konsekvent tillväga måste man tillämpa lagen äfven på sådana fall, der det i själva verket är fråga endast om oskyldiga nöjen. Jag undrar om man i allmänhet skulle känna sig belåten med att få en lagstiftning, som ginge ända derhän. Vi hafva på senare tiden, i åtskilliga fall, lagstiftat i reaktionär riktning, och nekas bör icke att reaktionen synbarligen tilltager. Om arbetet fortsättes i sådan riktning, kan man snart insnärja sig i ett garn af lagar och polisförfattningar, utur hvilket det kan blifva svårt att komma och hvilket kan medföra ganska menliga följder. Den lofvärda, ofta beprisade friheten skulle i så fall icke blifva mycket värd. Det torde derföre vara på tiden att se upp, ty ingen ting kan vara farligare för ett samhälle, än att, genom olämpliga lagar, belägga med straff hvad den stora allmänheten icke ens kan föreställa sig såsom lagbrott. Jag har derföre med nöje hört, att en och annan af städernas representanter tyckas befara att det börjar gå något långt i nämnda hänseende, och jag vågar således hoppas att varsamhet hädanefter skall iakttagas rörande lagstiftning angående folkets fri- och rättigheter i allmänhet. Väl vore att så kunde ske, medan tid är och innan det gått för långt bakut.

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)*

Herr Jöns Rundbäck: Då man här sagt och upprepat att lotteriväsendet bör genom stigande folkupplysning motarbetas, har man

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.*
(Forts.)

ju på samma gång erkänt att lotteriväsendet i och för sig är skadligt. Den förste talaren sade i sitt briljanta anförande bland annat, att konstindustrilotterierna befrämja den högre arbetsskickligheten, »aftorka de lidandes tårar». Är det verkligen ett godt sätt att befrämja arbetsskickligheten genom lotterier? Eller ligger icke den bästa uppmuntran för arbetsskicklighet just deri att den, som gör ett bättre industrialster, får bättre betalning än den, som gör ett sämre. De som tillverkat de bortlottade industrialstren hafva visserligen, fått bättre betaldt för sitt arbete, än de utan lotteriets hjälp skulle hafva fått, men de som köpt lotterna, de hafva fått betala icke allenast detta arbete, utan t. ex. dessutom äfven de 80,000 kronor, som det af talaren på malmöbänken omtalade lotterikonsortiet haft öfver i ren vinst. I lyckligaste fall vinner väl ett mindre antal af de lottköpande något föremål af större eller mindre värde utöfver insatsen; men de föremål de vinna äro vanligen icke sådana de behöfva, utan helt andra och i allmänhet till pris utöfver det verkliga värdet. Vanligtvis tillgår det därför så, att lotteriet får köpa tillbaka de utkomna vinsterna till ett pris mycket under det i lotteriprospekten äsatta värdet, och så ingår den redan utlottade varan ånyo i lotteriet och säljes om igen och så hela vägen. Kan detta sätt att gå till väga, att låta tusende betala hvad en och annan kan hafva lyckan att vinna, kallas att uppmuntra arbetsskickligheten, att understödja industrin. Nej, det är endast att ockra på vinningslystnaden och motverka hushållsaktigheten i det hela!

Man har sagt, att staten skulle inrätta lotterier, ty derigenom skulle kunna skördas millioner. Ja, måhända. Men hvem skulle betala denna vinst, om icke de som köpa lotter och hvilka beklagligtvis oftats äro obemedlade; det är de, som få offra sina i de flesta fall med svett och arbete åstadkomna små besparingar.

För min del anser jag, att man bör göra allt hvad man förmår för att stäfja det stora lotteriskoje, som nu bedrifves så väl i städerna som på landet. Det nu förevarande förslaget går enligt min tanke just i den rätta riktningen; och särskildt vill jag fästa uppmärksamheten på hvad det innehåller om förbud att för egen eller annans räkning utbjuda eller afyttra lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande. Ett sådant förbud skulle utan tvifvel mycket bidraga till ofogets stäffjande. Nu går det så långt, att, som väl är bekant i sjelfva riksdagshuset, lotter utbjudits till försäljning.

Såsom sagdt, jag anser det ifrågavarande förslaget vara välbe-
tänkt till sitt syfte samt gå i den rätta riktningen. Jag yrkar der-
för bifall dertill, fullt öfvertygad derom, att om ordalydelsen i det-
samma behöfver något förändras eller kanske förbättras, Kongl. Maj:t, då
ärendet kommit till honom, icke skall underlåta att göra hvad i så-
dant afseende kan finnas erforderligt.

Herr Rundgren: Att döma af den diskussion, som föregått, synes, som om en annan uppfattning i denna sak nu gjorde sig gäl-
lande än den, som vid ett föregående tillfälle helt nyligen uttalades,
då en annan fråga af likartad beskaffenhet förevar här i Kammaren.

Vi erinra oss hurusom då, utan den ringaste anmärkning från Kammarens sida, Bevillnings-Utskottets utlåtande godkändes och Kammaren sålunda förklarade sig dela motionärens åsigt om det skadliga i lotterispelet samt erkände det välmående i motionens syfte, men till följd af åtskilliga svårigheter vid tillämpningen af förslaget, nödgades afstyrka bifall dertill. I dag deremot hafva åtskilliga röster höjt sig till försvar för lotteriet och en talare har till och med gifvit detsamma karakteren af att utgöra det fattiga folkets poesi. En högst besynnerlig uppfattning, som måste förutsätta en lika besynnerlig åsigt om hvad som bör göras för det fattiga folket. Ty någon poesi, vare sig för fattig eller rik kan omöjligen ligga deri, att man invaggar sig i en tom förhoppning om att slumpen skall bereda ens lycka i framtiden. Snarare torde en dylik tom förhoppning förtaga den poesi, som kan finnas.

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
rättningar.
(Forts.)*

Vidare har yttrats, att om lotteriet är ett ondt, så bör man söka på andra vägar än på lagstiftningens motarbета detta onda. Ja, detta är en grundsats, som man ofta hör uttalas, då det är fråga om att stifta lag; man skall icke på lagstiftningens väg söka stäfja eller förhindra ett ondt, utan man skall göra det genom det tysta, religiösa, moraliska arbetet. Men är denna grundsats en sanning, hvarföre har man då i allmänhet några lagar? Är det icke just med afseende på det onda i människans natur och dess styrka, mot hvilken den moraliska kraften icke alltid kan verka, som yttre hämmande band äro nödvändiga?

Här är ju icke fråga om huruvida man skall lagstifta mot lotterier eller icke, utan frågan är huruvida, sedan lagstiftningen erkänt att lotterispelet är ett ondt, som skall af lagstiftningen motarbetas, den nu i detta hänseende gällande lag är tillräcklig, huruvida erfarenheten gifvit vid handen att denna lag varit verksam att förhindra lotterispelet. Vore detta förhållandet, hade utan tvivel den ifrågasvarande motionen icke framkommit. Det har tvärtom ådagalagts af de högsta dömande myndigheterna i Sverige att någonting, som icke allenast är beslätadt med lotterispelet, utan verkligen är lotteri, likväl kan bedrivas vid sidan af lagen, derföre att lagens ordalydelse icke är sådan som den bör vara. Under sådana förhållanden förkommer det mig, som om vi här måste göra något, och det är detta som motionären försökt. Huruvida hans och Utskottets förslag i formuleringen är fullt lyckadt, vågar jag icke bedöma. Men antingen man bifaller Utskottets förslag eller återremitterar detsamma för att få en skrifvelse till Kongl. Maj:t om att han måtte låta utarbета ett förslag, som gör lagen mot lotterier verksam, antingen, säger jag, man vill det ena eller det andra, eller det ena eller andra blir Kammarens beslut, så ligger här ett bestämdt uttalande af Kammaren mot det ofög, som med lotterier bedrivas. Deremot skulle ett rent förkastande af detta förslag tyda derpå, att Kammaren icke erkänner det skadliga i lotterispelet. För min del vill jag icke deltaga i något sådant uttalande, och ber derföre att få instämma med dem, som yrkat bifall till förslaget. Men, derest detta icke skulle hafva utsigt att vinna framgång, anhåller jag om återremiss.

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.

(Forts.)

Herr Hammarberg: Då jag för min del icke kan instämma i de åsikter, som här uttalats till förmån för lotterier, vare sig i den ena eller andra formen, utan tvärtom af erfarenhet är fullt öfvertygad om deras skadliga verkan, så ber jag få säga, att jag gillar de åsikter, som motionären framställt, och att jag gerna skulie se, om vi kunde komma till det resultat, att det förevarande förslaget bifölles. Jag har visserligen hyst någon tvekan om huruvida genom förslagets antagande det mål skulle kunna vinnas, som här önskas, och huruvida ordalagen i förslaget äro de mest lämpliga; men då något bättre förslag ej blifvit framlagdt, som kan sättas i stället, så ansluter jag mig till dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag, öfvertygad om att, då frågan kommer till Kongl. Maj:t, han skall låta vidtaga den förändring i ordalagen, som må erfordras.

Herr Casparsson: Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå, att då jag talade om lotteriernas poesi för den fattige jag blott citerade Bastiat. Jag kom att tänka på hans ord, då jag läste Utskottets betänkande och de åsikter, som der uttalats om »oskicket» vid förevisandet af utländska djur och panoramer, i förening med utdelning af vinster. Jag får säga, att dylika tillställningar äro fullkomligt oskyldiga, och jag kan icke neka, att det ligger en viss poesi deri att uti fantasien få besöka främmande ställen och till på köpet komma hem med en liten vinst. När jag ser på Utskottets motivering och sammanställer den med klämman, kan jag icke värja mig från den farhågan, att sådana fullkomligt oskyldiga nöjen skulle genom antagande af Utskottets förslag komma att utdömas.

För öfrigt, efter som jag har ordet, ber jag ännu en gång få säga, att jag lemnar det ofgjordt huruvida någon förbättring i nuvarande lag behöfver ske, men att, då lagen är föremål för Kongl. Maj:ts lagstiftningsrätt, Riksdagen ej har anledning deri ingripa.

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Om i vår lagstiftning icke finnes något stadgande eller förbud mot lotterier i allmänhet, skulle det vara fullkomligt på sin plats att genom lagstiftningen söka motverka dem. Men så är icke förhållandet, och det förslag, som nu föreligger, är heller icke sådant, att det på långt när kan leda till det ändamål man dermed afser. Efter min öfvertygelse skulle den nya lagen tvärtom vid tillämpningen förorsaka en mängd rättegångar och tvister, huruvida något lotteri vore för handen eller ej; ordalag i förslaget gifva åtminstone berättigad anledning till en sådan farhåga. Hårtill kommer att förslaget synes vara afsedt att verka inom ett område, som ligger helt och hållet utom hvad man i vanligt tal brukar gifva namn af lotteri. Det är nemligen alldeles uppenbart att man med förslaget hufvudsakligast haft för afsigt att motverka sådana tidningars eller litteraturalsters spridning, vid hvilkas publice-rande det på ett eller annat sätt förespeglats prenumeranterne att de, utom den valuta de genom sjelfva tidningen eller tidskriften kunna erhålla, skola erhålla någon vinst af ett eller annat slag. Detta är dock alldeles omöjligt att genom lag förekomma. Sådana undantagslagar, som den nu ifrågavarande, äro icke heller lämpliga att mot-

verka osedlighet och dylikt; tvärtom, de hafva oftast alldeles motsatt verkan och framkalla lätteligen försök att kringgå dem, hvilket ju alltid är demoraliserande. Skall man stifta lagar, bör man väl stifta sådana lagar, som kunna tillämpas och ingå i det allmänna rättsmedvetandet såsom nyttiga och af behovet påkallade. Nu ifrågasvarande lag åter skulle, såsom jag redan antydtt, hafva en alldeles motsatt verkan och endast åstadkomma en massa rättegångar om hvad som vore att till lotteri hänföra eller icke.

Vid sådant förhållande yrkar jag för min del afslag å Utskottets förslag.

Herr Lyth: Då Herr Casparsson nyss nämnde att han funnit det så poetiskt, då han såg dessa panoramor och öfriga dylika föreställningar vid marknader, vill jag visst icke förneka att så kan vara fallet; men jag förnekar deremot att Utskottet vill beröfva hvarken honom eller någon annan detta poetiska nöje. Jag är nemligen rädd att hans fantasi förde honom något för långt, då han påstod att dessa nöjen skulle helt och hållet upphöra, om Utskottets förslag skulle bifallas. Något sådant har hvarken motionären eller Utskottet afsett, utan endast att några lotterier dervid ej vidare skulle få ega rum. Jag är fullt förvissad om att nöjet skulle blifva fullt ut så poetiskt, men nyttan vida större, om icke dessa utlottningar finnes. Nu finnas många, som besöka dessa föreställningar endast i hopp att erhålla någon vinst; men att uppväcka vinstbegäret kan väl hvarken vara vackert eller poetiskt, och det är endast detta jag för min del velat motarbета.

Den värde talaren på helsingborgsbänken sade, att Utskottet icke visat att det finnes någon osedlig litteratur. Med anledning deraf ber jag få anmärka att Utskottet icke sagt, att det finnes någon sådan litteratur; Utskottet har i allmänhet icke alls talat derom. Den litteratur Utskottet i betänkandet afsett behöfver visserligen icke i sig själf vara osedlig, men den kan blifva det, om dermed förenas vinster, afsedda att uppväcka vinningslystnaden hos en mängd lätt-trogna människor. Utskottet och motionären hafva icke afsett någonting annat än att den lag emot lotteriinrättningar, som redan finnes, äfven måtte tillämpas. Man har visserligen här påstått att den föreslagna lagen endast skulle förorsaka trassel och sålunda vara oduglig; men hvarföre den icke duger att tillämpas, synes ingen veta.

Då Utskottets förslag icke afser något annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran att Kongl. Maj:t ville tillse huruvida icke ändring i nu gällande lag kunde ske, anser jag förslaget vara godt och anhåller således att Andra Kammaren ville för sin del bifalla detsamma.

Herr Liss Olof Larsson: För min del skall jag bedja att få förena mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets betänkande. Jag tror icke ens, att de, som vilja bifalla betänkandet, kunna gå in på detsamma, sådant det nu föreligger, ty det är nödvändigt att, om en skrifvelse aflätes till Kongl. Maj:t med begäran om en förändring i nu gällande lagbestämmelser mot lotterier, Riksdagen i samma

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar
(Forts.)

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar
(Forts.)

skrifvelse äfven måste anhålla att för sin del få anställa lotteri, utan att åtal deremot må väckas. Riksdagen har nemligen upprepade gånger under många år uppdragit åt sina fullmäktige i Riksgäldskontoret att upplägga obligationslån, der obligationerna skola lottas ut. Samma förfaringssätt har äfven iakttagits af hypoteksföreningarna och många enskilda bolag; äfven de anställa årligen obligationsutlottningar. Riksdagen kan alltså icke skrifva till Kongl. Maj:t och begära förbud mot *alla* slags lotterier, det vill säga mot »hvarje företag, så anordnad, att en på lottdragning eller annan likartad tillfällighet beroende möjlighet erbjuder en eller flere deltagare att utöfver de fördelar, som hvarje deltagare tillkomma, undfå en särskild vinst.» Det låter sig nemligen icke göra att påstå, att alla, som deltaga i statens obligationslån, hafva samma fördelar; visserligen hafva de alla samma utsigter, då de köpa en obligation, men det beror på lyckan, huru snart obligationen kommer ut. Vi kunna därför ej skrifva till Kongl. Maj:t och anhålla att alla lotterier skola borttagas, men på samma gång tillåta staten, hypoteksföreningar och enskilda bolag med flera att lotta ut obligationer; detta vore att göra sig löjlig. Något sådant torde ock hafva föresväfvat Utskottet, då det säger sig dela den i motionen uttalade åsigten om »skadligheten af *nära nog* hvarje slag af lotteri.» Utskottet synes härmed vilja antyda, att det anser vissa slag af lotteri vara skadliga, andra åter icke skadliga. Jag vet för min del visserligen icke hvilka lotterier Utskottet anser vara skadliga och hvilka Utskottet anser icke vara skadliga; men de sistnämnda skulle kanske vara de, som till exempel staten anställer. Man bör, som sagdt, icke vara så mån om att förekomma lotterier på grund af sedliga skäl, så länge staten ej på dem fäster afseende, då de strida mot statens ekonomiska intressen. Vill Riksdagen förbjuda alla enskilda lotterier och spel såsom skadliga för moralen, så bör han äfven förbjuda utlottning af sina egna obligationer. Men detta vill man icke göra, ty staten förtjenar hvarje år en summa penningar på kortstämplingsafgiften. Man vill ju dessutom förbjuda allt spel, men man tillåter tillverkning af korten, med hvilka man spelar, blott derföre att staten får inkomst af kortstämplingen! Man är också skäligen ense om att bränvinet icke medför någon lycka för vårt land; men om blott staten får inkomst af bränvinet, så tillåter man både bränvinets tillverkning och försäljning. Vill man förekomma det onda, som lotteriet i sedligt hänseende kan medföra, bör man derföre fästa uppmärksamheten äfven på de förhållanden jag nu påpekat.

En föregående talare anförde att det tycktes, som om meningen vore så allmän mot lotterierna, derför att staten icke har någon inkomst af dem. Detta kan man dock vinna, om man ordnar lotterierna så, som en representant från Malmö antydt; och denna inkomst skulle kanske kunna blifva lika vacker, som den, hvilken staten nu har af bränvinstillverkningen och kortstämplingen.

Min åsigt är således att man kan saklöst afslå denna motion. Man kan med det deri föreslagna stadgandet icke förekomma hvad man vill förekomma; och man vill genom denna lag söka gifva sig ett sken af att vara bättre än man verkligen är.

Mot Utskottets betänkande vill jag slutligen göra en liten formel anmärkning; den förekommer kanske något småaktig och Herrarne skola därför kanske skratta åt mig, men jag skall dock framställa den. Det ser nemligen ut, som om det Andra Tillfälliga Utskottet hade velat införa en ny princip i detta betänkande. På hvarje sida i betänkandet förekommer uttrycket »den ärade motionären». Läser jag åter ett annat betänkande från samma Utskott, nemligen det af Utskottet afgifna utlåtandet angående herr Jöns Rundbäcks motion i fråga om förändring af markegångstaxornas uppställning, så finner jag att der på flera ställen talas om »motionären»; men han benämnes icke »den ärade». Jag vill icke bestrida att båda dessa motionärer kunna vara mycket ärade, men jag skulle icke vilja att Utskotten började på detta sätt klassificera de olika motionärerna.

Jag har blott velat nämna detta i förbigående och förenar mig i yrkandet om afslag å Utskottets betänkande.

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)*

Herr Wieselgren: Då det visat sig att — ehuru Kongl. Maj: obestriddligen har grundlagsenlig rätt att icke fästa större uppmärksamhet än han vill vid Riksdagens skrifvelse — betänkligheter äfven hos andra än mig uppstått deremot att Riksdagen skulle binda sig vid ordalydelsen i nu föreliggande förslag, så tager jag mig friheten för Kammaran framlägga följande förslag till beslut: *att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan förklaring af hvad med lotteri i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844 förstås, att det med samma förordning åsyftade ändamål må kunna vinnas fullständigare än hvad som hittills visat sig vara fallet* — och anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition härå.

Herr Torpadie: En ärad talare på elfsborgsbanken, som nyss hade ordet, gaf mig anledning att uppträda derigenom att han erinrade om de yttranden, som fälles här i Kammaran för någon tid sedan, då en likartad fråga var föremål för öfverläggning. Som jag råkade vara en af dem, hvilka vid detta tillfälle icke kunde gilla det då föreslagna sättet att hindra lotteriannonseras spridande genom tidningarne, har det för mig varit anledning, ehuru jag befinner mig illamående för dagen, att äfven nu yttra några ord. Jag ville då säga att, emedan jag här befinner mig på ett område, der jag anser att något på laglig väg kan göras för att hindra lotteriskojet, skall jag med mycket nöje bidraga dertill. Skälen härtill vill jag nu icke återupprepa, då de redan blifvit uttalade af min ärade vän Herr Lyttkens, med hvilken jag i detta afseende till alla delar instämmer.

Medan jag har ordet, vill jag tillägga, att jag måste på det bestämdaste protestera emot ett yttrande, som min vän och granne Herr Danielsson nyss fälde — ett yttrande, som jag dock förmodar vara ett af dem, hvilka man visserligen någon gång låter undfalla sig, utan att man egentligen har något allvar dermed. Han yttrade nemligen att han icke kunde förstå hvarför vi svenskar skulle behöfva vara klokare än andra folk. Jo, det böra vi vara, i synnerhet i en sådan fråga som denna, då vi kommit till den öfvertygelsen att ådant behöfves. Vårt lands och folks historia visar äfven, att vi

Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.
(Forts.)

handlat rätt uti att göra oss till godo andra folks erfarenhet. Vi befinna oss i den lyckliga ställningen, isolerade som vi äro i mer eller mindre mån från andra folk, att i lugn och fred kunna sköta våra sysselsättningar och styra om vår lagstiftning så, som vi finna bäst och nyttigast, dervid tagande varning och exempel från hvad andra folk med mera umgänge än vi med andra nationer hafva funnit för sig nyttigt och gagnande.

Den ärade talaren på uplandsbänken, hvilken Kammaren alltid hör med så stort nöje, läste upp några rader af den bekante nationalekonomen Bastiat, der denne talar om "den fattiges poesi", som skulle vara lotterierna. För min del får jag säga, att detta yttrande påminde mig om ett annat i ett kanske numera glömdt, men på sin tid mycket bekant lustspel:

"— — — — — ty poesi
för lättast till St Pelagie,"

Men den poesi, som är så ytterlig, att den ständigt lefver i en verld af förhoppningar, som, snart sagdt, aldrig realiseras, den förtjenar näppeligen att kallas poesi.

Herr vice Talman, ehuru jag sålunda är i sak ense med motionären och Utskottet, anser jag dock klokhet och försigtighet bjuda, att man vid valet af ordalag går till väga med all möjlig omsorg, och förenar mig därför i det af Herr Wieselgren senast framställda yrkande.

Herr Danielsson: Det var med anledning af ett yttrande af den siste talaren, som jag begärde ordet. Han påstod att jag skulle hafva sagt, att jag icke visste hvarför vi svenskar skulle vara klokare än andra folk. Något sådant har jag icke sagt, utan hvad jag yttrade var, att vi svenskar icke skulle *gifva oss sken af* att vara klokare än andra, då vi icke äro det. Det är naturligt att, om vi finna något godt hos utländingen, vi böra söka göra oss det till godo. Men jag kan icke finna att vårt bemödande för närvarande i detta fall går ut derpå, ty det kan väl icke vara klokt att ställa så till att penningar, som eljest skulle komma att stanna inom landet, gå till utländingen. En känd sak är att vi svenskar äro mycket benägna för att spela på utländska lotterier, fastän ingen gerna vill medgifva det. För min del har jag icke offrat penningar på någonting sådant, men jag har mig bekant hursom en mängd personer söka att på omvägar få till postkontoren befordrade bref, adresserade till utländska lotterikollektörer och tillkännagifvande deras astundan att blifva innehafvare af den eller den lottsedeln. Min tro är att det icke skulle gagna att antaga en lag, sådan som den Utskottet föreslagit, som är rent af omöjlig att efterlefva, i det att den komme att göra ett alltför stort intrång uti de enskilda förhållandena.

Herr Hammarberg: Jag skall blott be att få instämma med dem, som yrkat bifall till Herr Wieselgrens förslag.

Herr Lyth: Jag ber endast att få med ett par ord gennäla min högt ärade vän, talaren på dalabänken. Han anmärkte, bland annat,

att i det föreliggande betänkandet motionären blifvit kallad »den ärade motionären», under det att i andra af Tillfälliga Utskottet N:o 2 afgifna betänkanden vederbörande motionärer fått nöja sig utan att kallas »ärad». Jag får då förklara, att en sådan olikhet i uttryckssätt är ganska förklarlig, då de tillfälliga utskottens betänkanden, såsom den ärade talaren utan tvifvel har sig väl bekant, uppsättas af olika personer. För öfrigt anser jag den anmärkningen vara af beskaffenhet, att hvarken förtjena eller behöfva något svar.

*Angående
ändring i
Kongl. för-
ordningen
om förbud
mot lotteri-
inrättningar.*
(Forts.)

Deremot har jag en anmärkning att göra mot den ärade talaren sjelf, och den finner jag vara af vida betänkligare art. Han påstod nemligen, att, om Utskottets förslag skulle blifva lag, så komma, bland andra, äfven fullmäktige i Riksgäldskontoret att blifva lagbrytare. Om detta hans påstående är riktigt, så kan jag endast beklaga, att i så fall äro dessa fullmäktige redan nu lagbrytare. Utskottets förslag afser nemligen alldeles icke någon förändring, utan endast ett förtydligande af den nu gällande lagen.

Slutligen vill jag tillägga, att, om Kammaren vill besluta en återremiss i det syfte, Herr Wieselgren föreslagit, så har jag för min del icke något deremot.

Herr Adlercreutz: Då jag framlade mitt förslag, ansåg jag det vara min skyldighet att göra det så fullständigt redigeradt, som möjligt. Jag har icke heller hört framkastas några anmärkningar, som rubbat min öfvertygelse, att de ordalag, jag dervid begagnat, varit riktigt valda. Men som en viss tvekan uti detta hänseende förmärks hos en och annan talare, vill jag, för undvikande af röstsplittring, afstå från mitt yrkande och förena mig om det, som Herr Wieselgren framställt.

Jag vill endast tillägga ett par ord med anledning af talarens på dalabänken uttalande i frågan. Det förundrar mig, att han, som så länge arbetat på att så mycket som möjligt inskränka det för vårt land så förderfliga bränvinssupandet, nu ifrar för införandet i landet af det i min tanke nära nog lika förderfliga lotteriväsendet.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels antagande af det förslag, Herr Wieselgren i sitt sednare anförande framställt, dels återremiss, dels ock slutligen afslag å Utskottets hemställan. Efter att hafva gifvit propositioner i enlighet med dessa yrkanden, förklarade Herr vice Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för Herr Wieselgrens förslag. Votering blef då begärd samt företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag å Utskottets hemställan, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den som, i fråga om Andra Tillfälliga Utskottets i dess Utåtande N:o 5 gjorda hemställan, vill att Kammaren skall besluta i öfverensstämmelse med det af Herr Wieselgren under öfverläggningen senast framställda yrkandet, röstar

Ja;

Angående ändring i Kongl. förordningen om förbud mot lotteri-inrättningar
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren afslagit Utskottets förevarande hemställan.

Voteringen visade 88 ja mot 51 nej; och hade Kammaren alltså fattat följande beslut: »att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan förklaring af hvad med *lotteri* i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844 förstås, att det med samma förordning äsyftade ändamål må kunna vinnas fullständigare än hvad som hittills visat sig vara fallet».

Jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, skulle detta beslut genom utdrag ur protokollet delgifvas Medkammaren.

Mot beslutet anmäldes reservation af Herrar *Harald Ericsson* och *Olof Jonsson*.

§ 10.

Angående åtgärder för utredning af näringarnes ställning.

Föredrogs Andra Kammarans Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 12), i anledning af Herr F. W. Dahls motion, N:o 111, angående åtgärder för utredning af näringarnes ställning.

Utskottet hade, i öfverensstämmelse med hvad af motionären föreslagits, på anförda skäl hemställt, att Andra Kammaren ville för sin del besluta, »att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller, såväl det Kongl. Maj:t täcktes åt de för sådant ändamål lämpligaste personer uppdraga att snarast möjligt verkställa en omfattande och sorgfällig undersökning af våra hufvudsakliga näringars och industrigrenars nuvarande ställning och i sammanhang härmed afgifva yttrande, att för Riksdagen framläggas, i hvad mån en förändring i nu gällande tullsatser kan finnas påkallad för att genom väl afvägda införseltullar å ena sidan icke åt inhemska tillverkare bereda obehöriga fördelar på andra medborgares bekostnad, men dock å andra sidan betrygga åt producenter i vårt eget land möjligheten att genom arbets-skicklighet, flit och sparsamhet kunna framgångsrikt täfla med främmande länders tillverkare; som ock att, för så vidt afslutande af någon ny handelstraktat med främmande makt skulle ifrågakomma, innan sådant yttrande hunnit afgifvas, att utlåtande häröfver af ofvan ifrågasatta komiterade måtte varda infördadt och till Riksdagens pröfning hänskjutet, förfrän nådig proposition angående godkännande af den tillämnade traktatens bestämmelser varder Riksdagen förelagd».

Sedan uppläsning skett af denna hemställan, mot hvilken Herrar *Herslow* och *Lindgren* inom Utskottet reserverat sig under yrkande, att Herr Dahls förevarande motion icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda, anförde

Herr *Herslow*: Den stora strid, som i fråga om olika handelspolitiska systemer sedan årtionden tillbaka föres mellan dem, som

anse det fria utbytet vara ett nödvändigt vilkor för ett sundt näringslif, och dem, hvilka såsom vilkor härför uppställa tull-skydd, torde vi icke här behöfva beröra; för min del ämnar jag åtminstone ej blifva den, som leder Kammaren in på detta vidlyftiga område. Motionären, och i likhet med honom Utskottet, hafva förklarar, att det föreliggande förslaget afser att ställa sig utom området för denna strid och derföre kan af oss alla biträdas oberoende af den olika ståndpunkt vi må intaga i hufvudfrågan. Jag vill för min del gerna acceptera denna vackra opartiskhet och tro, att den verkligen förefinnes i det föreliggande förslaget; det är en möjlighet, så länge förslaget är blott och bart ett förslag. Men deremot misstänker jag mycket, att opartiskheten bliver betydligt svårare, då förslaget en gång skall komma att praktiskt utföras. Jag tror att, om regeringen finge i uppdrag att tillsätta den föreslagna komitén och att dervid utse de »lämpligaste» personer, det lätt kan inträffa, att de, som jag skulle anse för uppdraget mycket lämplige, af motionären deremot ansåges mycket olämplige och tvärtom. Han har icke närmare angifvit de kriterier, som vid detta regeringens val borde vara bestämmande; men de antydas dock. Han säger, att det bör vara män med *fackkunskap*, således *fackmän*, eller med andra ord *producenter*, emedan desse och icke de okunnige köparne veta, hvad den producerade varan verkligen är värd. Det är således producenter, som skola pröfva i hvilket läge näringarna för närvarande befinna sig, det vill säga: bilda sig ett begrepp om man på dem förtjenar för mycket eller för litet, samt, sedan den saken blifvit för dem klar, pröfva huruvida tillsatserna böra höjas eller sänkas! Men motionären fordrar af komitéledamöterna icke blott »sakkännedom» utan äfven »övöld». Det vill säga: producenterne skola, efter verkställd pröfning, lika samvetsgrant och fullständigt tillvarataga köparens som säljarens intresse. För min del får jag säga, att jag alltid blir glad, när jag förmimer någon tänka högt om menskligheten. Men äfven här kan man gå för långt. Vi stackars menniskor äro i allmänhet så beskaffade, att vi hafva svårt nog för att uppnå äfven ett ganska menskligt mått af dygd. Då man af oss fordrar det öfvermenskliga, känner jag mig alltid rädd för de praktiska följderna af en sådan fordran. Så äfven här. Vid frågor, som gälla reglering af pris, har det hittills varit vanligt, att man äfven låter köparen hafva ett ord med i laget. Den nu framkastade tanken, att prisen böra bestämmas icke efter ett föregående meningsutbyte mellan köpare och säljare, utan af säljaren ensam, emedan han begriper den saken bäst och man af hans fackkunskap och övöld bör kunna vänta sig det rättvisaste domslutet, är visserligen mycket vacker, men det gamla sättet förefaller mig likväl ändå mera betryggande.

Detta blifver dock regeringens sak. Man kan, som sagdt, invända att man här begär af regeringen för mycket, eller rättare, att man begär att regeringen skall begära för mycket. Men denna betänklighet torde dock kanske icke böra hindra oss att hemställa till regeringen, om den vill våga experimentet.

Det är icke heller af denna grund jag reserverat mig mot betänkandet. Ingen kan heller principiellt hafva något emot att, när

Angående
åtgärder för
utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

Angående
åtgärder för
utredning af
näringsgarnes
ställning.
(Forts.)

det är fråga om förändring i gällande tullsatser, en sådan får pröfvas af en komité, som eger sakkunskap och oväld och som, efter inhemtad kännedom om förhållandena, framlägger sitt förslag. Men hvad som gjort mig tveksam, är att vi redan hafva en sådan komité. Redan i September 1876 tillsattes af Kongl. Maj:t en komité, som hade i uppdrag att uppgöra förslag till öde förändringar i gällande tullsatser, hvilka af förhållandena kunde anses påkallade. Ett sådant uppdrag kan åtminstone jag icke tolka på mer än ett sätt, nemligen så att komitén först har att taga reda på förhållandena och derefter framlägga sitt förslag. Sådant var också uppdraget, då det år 1879 lemnades till fortsättning och afslutande åt den då med nya män förstärkta tullkomitén. Men, invänder motionären, det är den skilnaden mellan hans komité och tullkomitén, att vid den senares uppdrag äro fästade vissa förutsättningar, genom hvilka man stält detsamma i relation till franska handelstraktaten. Ja, det är sant; men hur förhåller sig härmed? Jo, den år 1876 tillsatta komitén erhöi i uppdrag att framlägga sitt förslag *under förutsättning att franska handelstraktaten skulle förnyas*; 1879 års komité skulle framlägga sitt förslag *under förutsättning att franska handelstraktaten icke förnyades*. Jag kan icke finna, att dessa förutsättningar i ringaste mån begränsa uppdraget.

Det säges också i en punkt, att detta uppdrag är stäldt i samband med skatteregleringskomitén och att komitén sålunda är att anse såsom en sidoordnad delegation, hvilken har att pröfva frågan, huru de *indirekta* skatterna skola regleras. Det heter nämligen att komitén skall taga i öfvervägande, huruvida någon förändring af nu gällande tullsatser kan anses påkallad *med hänsyn till den billiga fördelningen af de skattebidrag, som i tullavgifter uttagas*. Och Utskottet säger »att det väl icke lär kunna förnekas, att hänsyn till den billiga fördelningen af de skattebidrag, som i tullavgifter uttagas, icke bör lemnas ur räkningen, när det gäller att afgöra, i hvad mån den ena eller andra näringsgrenen skall betraktas såsom gynnad eller tillbakasatt genom nu gällande beskattningsslagar». Det är fullkomligt riktigt; men denna sats gäller också, om man vänder om den. Det är nödvändigt att taga reda på, i hvad mån den ena eller andra näringsgrenen kan anses gynnad eller tillbakasatt när det gäller att finna den billiga fördelningen af de indirekta skatterna, det vill säga, när det gäller att framlägga ett sådant förslag som komitén fått i uppdrag att framlägga.

Vi hafva således redan en komité, åt hvilken är uppdraget att, *på grund af nu gällande förhållanden och utan hänsyn till franska handelstraktaten*, utarbета ett förslag till behöfliga ändringar i vår tullagstiftning. Denna komité *har* att verkställa den af motionären äskade undersökningen, *har* att framlägga det af motionären äskade förslaget. Skilnaden mellan denna och den af motionären föreslagna komitén skulle då ligga i den förras bristande sakkännedom och oväld? men något sådant har motionären väl ändock icke velat antyda. Jag för min del tycker då, att vi böra låta den redan tillsatta komitén först afsluta sitt arbete. Skulle den dermed dröja allt för länge, så kunna vi ju gifva den en påstötning och fordra påskyndandet af

dess arbete. Men ännu är detta uppenbarligen för tidigt. Och hvartill skall det tjena att hafva två komitéer, att få två förslag? Skola vi sedan bland dessa välja det bästa? Valet kan blifva svårt nog, särskildt då vi af dessa båda komitéer möjligen ledas i alldeles motsatta riktningar.

Det är hufvudsakligen af denna orsak, som jag för min del ansett det icke vara fullt befogadt att vid denna Riksdag framkomma med ett sådant förslag, ehuru jag för öfrigt alldeles icke ogillar en sådan undersökning som den föreslagna.

Jag tillåter mig dessutom erinra Kammaren om ännu en sak. Denna Kammar beslut i fjor en underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t i hufvudsakligen samma syfte som nu af Utskottet föreslås; och ehuru detta beslut icke föranledde någon skrifvelse från Riksdagens sida i anledning af Första Kammarens afslag derå, fäste Regeringen likväl vederbörligt afseende å detsamma och gjorde för denna sak allt hvad, efter mitt förmenande, under sådant förhållande kunde åt densamma göras. Regeringen lät nemligen — visserligen ej till-sätta ytterligare en tullkomité — men förstärka den redan varande på ett sätt, som jag skulle trott hafva varit just af motionären och hans trosfränder att anse såsom en värdefull förstärkning. När tillika denna komités uppdrag blifvit utvidgadt och man dertill tagit bort de inskränkningar i afseende på den franska handelstraktaten, som förut förefunnos i den för komiterade meddelade instruktion, är det icke då — när regeringen fäst så mycket afseende vid Kammarens *antytan* — icke rent af ogrannlaga, att ånyo, och så omedelbart efteråt, ingå till Kongl. Maj:t med framställningar i detta ämne? Jag har för öfrigt mina tvifvelsmål, huruvida den ifrågasatta skrifvelsen verkligen kan komma att afgå — i år mera än i fjor — eftersom jag har mig bekant, att Första Kammar redan afslagit en inom nämnde Kammar utaf Herr Friherre Klinekowström väckt tvillingsbeslätad motion i precis samma syfte.

Då jag således anser motionen för närvarande obefogad, så skall jag härmed tillåta mig att muntligen, likasom förut skriftligen i den afgifna reservationen, hemställa, att densamma icke må till någon åtgärd från Kammarens sida föranleda.

Herr Dahl: Det kan visserligen synas ogrannlaga af mig att vid denna framskridna timme begära, det Kammar skulle någon längre stund lemna mig sin odelade uppmärksamhet; men då den ärade reservanten så länge fått taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk, så må det äfven tillåtas mig att med några ord uppträda till försvar för min motion och Utskottets tillstyrkande hemställan.

Redan då jag första gången hörde reservationen inom Utskottet uppläsas, får jag tillstå, att den skänkte mig synnerligen stort nöje och detta blef ännu mera händelsen, då jag sedermera blef i tillfälle att läsa densamma i tryck återgifven. Ty den återkallade lifligt i mitt minne åtskilligt från ungdomsåren, från den akademiska studietiden, då det någon gång föll på min lott, likasom på mången annans att »offentligen försvara» hvad som egentligen intet försvar behöfde. Men opponenter måste man hafva, och sådana voro ej alltid lätta

Angående
åtgärder för
utredning af
närings-
ställning
(Forts.)

att anskaffa. Man måste då ofta vädja till sin bästa vän, ty man fördrade stundom icke så liten uppoffring af honom. Det kunde ju icke vara angenämt att uppträda inför ett större auditorium och visa sig okunnigare än man verkligen var; att låtsas en sublimt enfaldig uppfattning af allmänt bekanta fakta, ja, till och med blottställa sig för förebräelser att hafva glömt innanläsningens svåra konst. Dock, som sagdt, opponenter måste man hafva, och för att kunna opponera, måste dessa stundom tillgripa de orimligaste anmärkningsanledningar. Jag befinner mig nu såsom respondens ungefärligen i en liknande ställning till de ärade reservanterna såsom opponenter.

Såsom en hvar lätteligen kan inse, hafva reservanterna nemligen alldeles undvikit att beröra hvad som dock både i min motion är hufvudsaken och som på grund af den i Utskottets betänkande lemnade utredning blifvit af Utskottets pluralitet förordadt.

Inom Utskottet hade jag tillfälle att utförligt lägga fram den väsentliga skillnaden mellan hvad å ena sidan Andra Kammaren sist lidne är begärde, det vill säga *en omfattande och sorgfällig undersökning af de särskilda förhållandena med afseende å hvar och en af våra hufvudsakliga näringar och industrigrenar*, och å andra sidan den omfattning, som den sistlidet är förstärkta komiténs arbeten få taga, äfvensom den befogenhet, som blifvit honom tillmätt.

Denna skillnad framgår dessutom alldeles tydligt af de instruktioner, på hvilka i reservationen hänsyftas och deri ganska noga utstakas gränserna för komiténs verksamhet.

Att också den allmänna meningen är fullt öfverensstämmande med den i Utskottets utlåtande uttalade uppfattningen, kan svårigen bestridas, när man erinrar sig huru regeringens åtgärd blifvit af hela landets press enhälligt kommenterad. Så t. ex. ser man ett af hufvudstadens pressorgan, som kallar sig Aftonbladet, tydligt visa, huru rent af obetydliga den förstärkta komiténs verksamhetssfer och befogenhet måste vara i jämförelse med dem, som majoriteten inom Andra Kammaren ville tilldela den af densamma åstundade komitén, och tidningen tillägger: »Hvad den ifrågavarande åtgärden än må innebära, icke är det sålunda någon eftergift åt Andra Kammarens majoritet.» Sasom slutresultat af sin analys i fråga om komiténs uppgift och sammansättning yttrar tidningen vidare följande, som jag skall taga mig friheten återgifva: *»den har att — under en för öfrigt ännu oafgjord förutsättning — undersöka det lämpligaste sättet att åstadkomma en billig fördelning af de skattebidrag, som uti tullavgifter uttagas, och detta är, jemte ett uppdrag af rent formel art, allt hvad den har att göra. Och den har icke i sin förstärkta form fått i sig inrymdt ett enda oss veterligen afgjort protektionistiskt element utöfver hvad som förut fans i den gamla.»*

Ett annat stort och inflytelserikt pressorgan, Stockholms Dagblad, yttrar: »Af ordalagen i det Kongl. beslutet framgår det ändamålet med den af Kongl. Maj:t vidtagna förstärkningen är väsentligt olika det af Andra Kammaren afsedda». »Det finnes», heter det vidare, »icke i det Kongl. beslutet ringaste antydning om, att komiténs arbeten skola gå ut på en undersökning. Snarast synes oss den förstärkta komitén böra betraktas som ett slags komplement till skatteregle-

ringskomitén och egentligen hafva erhållit till sin uppgift att undersöka de så kallade finanstiltarne såsom beskattningsmedel.»

*Angående
åtgärder för
utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)*

En annan ärad tidning, kallad Sydsvenska tidningen, äfvensom en stor del af landsortspressen, som pläga i högståndare ton yttra sig i hithörande frågor, bildade en lika stark som unison kör åt hufvudstadspressen. Dock är den sist citerade stockholms-tidningen, ehuru den i allo söker framhålla nyttan och nödvändigheten af att frihandelsprincipen tillämpas, rättrådig nog att »medgifva, att om i något särskildt fall eller i afseende på någon särskild näring det vid en noggrann och fördomsfri undersökning skulle visa sig, att utvecklingen i frihandelsriktning varit för brådstörtad och derigenom ländt till skada för det allmänna, en rättelse deruti bör åvägabringas.» Mine Herrar! Det är just en sådan noggrann och fördomsfri undersökning, som enligt både min och Utskottets mening är behöfzig, men hvilken icke kan förväntas blifva en följd af de åtgärder, som hittills vidtagits. När således den ärade reservanten söker göra troligt, att det af mig åsyftade mål redan vore på god väg att uppnås, så må jag med skäl säga, att han kommer att stå teniligen ensam om denna sin mening. Men det är tydligt, att förhållandena gestalta sig annorlunda, om man helt enkelt vill förneka behöfligheten af en sådan undersökning. Visserligen hafva de begge senaste åren från Bevillnings-Utskottet emanerat betänkanden, hvilka varit af mycket lugnande beskaffenhet; men jag tror dock, för min enskilda del, att de i dem uttalade åsikter icke uppfyllt sitt ändamål, att i landet verka såsom rosigande medel. Från alla delar af landet och inom alla grenar af vårt näringslif mötes man af allt starkare bekymmer och farhågor med hänsyn till den allt mer och mer försämrade ställningen. När man då — såsom alltid varit händelsen med mig — vill undvika ytterligheterna och lärt sig misstro öfverdrifterna, men villigt erkänner för sin ringa del ansvaret att pröfva befogenheten af salunda uttalade klagomål och efter förmåga söka afhjelpa dem, så måste man offra tid och möda, så långt möjligt är, för att skaffa sig erforderliga insigter för en klar uppfattning af förhållandena och lämpligaste botemedlen emot det öfverklagade onda. Det ligger visserligen icke inom området för nu pågående diskussion att taga i närmare betraktande den väldiga kamp, som pågår beträffande de olika principerna för den nationella hushållningen, och hvilken strid äfven hos oss har tagit sin början. Här, såsom allestädes, söker man framlägga sifferuppgifter, egnade att bestyrka eller vederlägga lämpligheten af den ena eller andra grundsatsen såsom bestämmande norm för den ekonomiska lagstiftningen. Sjelf har jag af verkligt intresse för fragans lyckliga lösning arbetat mig till en mängd kalkyler och beräkningar och jag skulle kunna låta stora sifferkolonner här rycka fram såsom hjälptrupper, de der med oemotståndlig makt ådagalägga riktigheten af de åsikter, jag förfäktar. Ja, mine Herrar, siffror tala, men de tala sant endast då, när man med ett ärligt och sanningsälskande sinne söker att genom dem utleta svar på just det, som de böra och kunna säkert besvara.

Utskottet har icke i sitt betänkande dragit fram några sifferkalkyler, ehuru många sådana kunnat åberopas. I vårt land uttalas

Angående
åtgärder för
utredning af
närings-
ställning.
(Forts.)

öppet af de med förhållandena förtrogne, att landets ställning på det industriella området mer och mer försämras. Vår handelsstatistik säger oss t. ex. att vi under åren 1868—1877 hade i medeltal en årlig införsel för omkring 224,168,700 kronors värde och utförsel under samma period i medeltal årligen för 186,268,700 kronor; så att vi följaktligen under nämnda decennium haft en årlig handelsbalans af i medeltal 37,900,000 kronor eller nära 38.000,000 kronor. Under ett af dessa år, 1874, inträffade den största utförsel vi någonsin haft, till värde af 233,232,000 kronor, men likväl en handelsbalans för samma år af 73,478,000 kronor.

De, som se vår ställning ur afgjordt optimistisk synpunkt, vilja nu intala oss att en sådan handelsbalans har alldeles ingenting att betyda. Jag är, för min del, ingalunda någon anhängare af merkantilismen och anser historiens vittnesbörd till fullo bevisa, att ett folk icke stiger i välstånd endast derigenom att det sätter sig i besittning af en större massa ädla metaller. Spaniens och Portugals exempel säga oss, att dessa länder, just på grund af bristande arbetsflit, idoghet och konstskicklighet hos befolkningen, snart nog sågo sina ofantliga rikedomar flyttas öfver till de sträfsamma och industriidkande holländarne och engelsmännen. Men lika litet torde man å andra sidan numera få ställa sig på Bastiats ståndpunkt, då han vill bevisa, att ingen handelsbalans kan i egentlig mening uppstå. Man måste vara öfverens om, hvad ordet handelsbalans betyder. Om en person t. ex. härifrån utskeppar varor för ett visst belopp till främmande land och der får samma belopp förstoradt genom erhållen handelsvinst, uppköper och till svensk hamn inför handelsvaror, hvilka gerna kunna, på grund af transportkostnad och påräknad försäljningsvinst, angifvas till ett ytterligare stegradt värde. så har visserligen vårt land på *den* affären ådragits en handelsbalans, om man så vill benämna allt det öfverskott, hvarmed importen visar sig öfverstiga exporten; men tydligt är ju, att sådan »balans» är allenast skenbar, och den saken är verkligen så enkel, att ett barn kan fatta satsens riktighet i detta och liknande fall. Men härvid möter den omständigheten, att en och samma person är både exportör och importör. Statsekonomerna af den äldre skolan tänka sig alltid handeln mera såsom ett direkt varubyte, och de hade sannerligen ingen föreställning om vår tids samfärdselmedel och starkt utvecklade kreditsystem. I våra dagar är handeln baserad på andra grunder och bedrifves i allmänhet på annat sätt. Den ene har till specialitet att exportera trävaror, en annan jern, en tredje landtmannaprodukter, och den, som importerar, befattar sig oftast alls icke med exporten. De sälja och köpa kontant, och bankerna förmedla liquiderna, men ingen af dem lär bry sig det ringaste om balansen i landet. Ar denna till landets förmån, så strömma penningar, i vexlar och metalliskt mynt, genom bankerna in i landet; i motsatt fall måste vi finna oss i att en del af vårt rörelsekapital går till utlandet för gäldande af vår skuld, d. v. s. vår handelsbalans.

Jag behöfver väl knappt erinra den ärade reservanten, att sjelfve Adam Smith, den nyare statsekonomiens grundläggare, på samma gång han bestrider verkligheten af en handelsbalans, sådau merkan-

tilisterna uppfatta den, dock både erkänner möjligheten af handelsbalans i annan mening och förklarar en sådan vara beaktansvärd. Denna är skilnaden mellan den årliga produktionen och konsumtionen. Samhällets kapital tillväxer i direkt förhållande till det öfverskott, hvarmed bytesvärdet af den förra öfverskjuter den årliga förbrukningen. Det förhåller sig med samhället såsom med den enskilde. Om samhället lever inom sina inkomster, så skall af dessa det inbesparade kunna användas att än vidare stegra den årliga produktionen. Så vidt återigen bytesvärdet af denna senare understiger den årliga förbrukningen, så måste samhällets kapital minskas, och detta förhållande i sin ordning leda till afmattning i produktionen. Kan det nu icke få betraktas såsom en angelägenhet af högsta vikt för oss att *sorgfälligt undersöka*, huruvida den handelsbalans, som under en lång följd af år varit hos oss permanent, bidragit att tära på vårt nationalkapital, hämmat vårt arbete och vår industriella utveckling samt åsamkat landet förluster, som svårigen kunna i penningar beräknas? Det må väl åtminstone icke förtänkas en hvar, som i någon ringa mån skärpt sin blick för statsekonomiska spörsmål, om han med bekymmer ser en för landets framtid så viktig fråga alltjemt borttrasslas och undanskjutas.

En starkt öfverklagad, om ock från åtskilliga håll förnekad, olägenhet, är just det aftyningstillstånd, som visar sig hafva efter hand inträdt med afseende på landets alstringskraft. Om man till ledning för sitt omdöme i detta hänseende vill taga berättelsen om våra näringars ställning under det sista qvinneåret, 1874—1878, för hvilket en sådan redogörelse är att tillgå, skulle man kunna med siffror tydligt ådagalägga, hurusom de flesta grenar af vår industriella verksamhet visat ett betänkligt aftynande och nedgått med 25, 30 till och med 50 procent. Tiden är så långt framskriden, att jag nu icke vågar trötta Kammaren med allt för många siffror eller kalkyler i detta hänseende. Våra *mekaniska bomullsspinnerier* t. ex. visa sjunkande tillverkningsvärde från 15,499,013 kronor till 11,833,799 kronor; *glasbruken* från 3,396,614 kronor till 2,413,464 kronor; *läderfabrikerna* från 8,357,592 kronor till 5,418,939 kronor; *oljeslagerierna* från 2,409,051 kronor till 1,858,398 kronor; *mineraloljefabrikerna* från 311,104 kronor till 50,000 kronor; *pappersfabrikerna* från 7,985,244 kronor till 6,380,541 kronor; *bomullsväfnadsfabrikerna* från 11,444,365 kronor till 9,257,432 kronor; *klädesfabrikerna* från 13,768,356 kronor till 9,083,059 kronor; *fabrikerna för andra hetylle- och blandade väfnader* från 726,245 kronor till 429,623 kronor; *segel- och tältduksfabrikerna* från 1,122,666 kronor till 713,063 kronor; *sidenfabrikerna* från 1,352,245 kronor till 691,220 kronor; *tricotväfnadsfabrikerna* från 926,485 kronor till 581,222 kronor. På ännu flera områden för industriell företagssamhet skulle, om tiden det kunde medgifva, lätteligen ett afmattningstillstånd vardas bevisadt. Om vi kasta en blick på förhållandet med våra bergverksprodukter under samma femårsperiod, så är i ganska många fall samma nedslående resultat till finnandes. Vi se t. ex. *jernmalm* från ett produktionsbelopp 1874 af 21,692,998 centner sjunka ned till 15,821,520 centner 1878; *silfver- och blymalmer* från 287,026 till 212,121 centner; *nickelmalm* från 106,580 till 9,254 cent-

*Angående
åtgärder för
utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)*

Angående
åtgärder för
utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

ner; *brunsten* från 15,086 till 9,188 centner; *svafvelkis* från 90,445 till 400 centner; *svafvel* från 6,434 centner till 2,905 centner; *kopparvitriol* från 3,791 till 2,188 centner; *jernvitriol* från 11,023 till 8,498 centner; *rödfärg* från 31,260 till 27,513 centner; *alun* från 12,495 till 9,312 centner.

Jag vågar icke vid denna framskridna timme taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk med återgifvande här af de många tillgängliga beräkningar, som klart ådagalägga, att jordbruket ej utgör något undantag från öfriga grenar af vårt näringslif, i fråga om en ytterligt tryckt ställning, hvilken svårigen låter sig af tillfälliga anledningar förklara. Införseln af *hvete* t. ex. uppgick 1872 till 22,456 kubikföt, men 1879 till 246,500 kubikföt; af *korn* 1871 till 59,529 kubikföt, men 1879 till 432,000 kubikföt och 1877 till 1,100,000 kubikföt; af *råg* 1871 till 531,344 kubikföt, men 1879 till 5,966,000 kubikföt, efter att hafva 1878 uppgått till 8 millioner kubikföt, oaktadt vi de begge sista åren haft »goda åar».

Nog kunde väl starka anledningar förefinnas, att, med sådana siffror för ögonen, sorgfälligt undersöka, i hvad mån vår handelslagstiftning kan hafva medverkat dertill, att de ädlare sädesslagens odlande hos oss alltmera undanträngts. När vi vidare finna artikeln fläsk 1870 införas till belopp af 31,443 centner, men 1879 till 300,439 centner; kött 12,111 centner 1870, men 27,800 centner 1879; ost 4,867 centner 1871, men 9,347 centner 1879, och af allt kunna sluta till, att vi med hänseende till vår årliga förbrukning af så väl beklädnadsartiklar som lifsförnödenheter komma i allt större beroende af *utländsk* produktion, så synes mig och många andra, att vi måste egna allvarlig undersökning derät, huruvida anledningarne till ett sådant förhållande verkligen äro — såsom åtskilliga påstå — endast af tillfällig beskaffenhet.

Af Utskottets betänkande framgår dess uppfattning, att vi här stå inför lösningen af en bland våra för landets framtid viktigaste frågor, en fråga, som sammanhänger med ganska svårlösta sociala och nationalekonomiska problem. Det tjenar till ingenting, att man med förnäm ringaktning skjuter henne undan, ty hon tvingar sig ändock fram med oemotståndlig kraft, hos oss så väl som i de flesta andra kulturländer.

Man har omsider fått öppna ögon litet hvarstades för den obestriddliga sanningen, att hvarje folk, som vill sörja för sin ekonomiska sjelfständighet, måste vara på sin vakt och noga beräkna gränsen för sina eftergifter åt andra folks anspråk, äfven när dessa finligt maskeras af en föregiiven nitälskan att lyckliggöra menskligheten med ett större mått af frihet. Man har fått den bittra lexan, att den frihet, som med framgång af ett starkare industriland predikas för de svagare, omgestaltar sig snart nog till ett skoningslöst förtryck, utöfvadt af det förra mot de senare.

Detta är, mine Herrar, enligt min uppfattning just innersta drifvedern till den omkastning i handelspolitik, som vi bevitnat inom så många länder i vår verldsdel. Men det kan icke vara underligt, om en sådan reform är förbanden med skarpa konflikter. Ingen reform har någonsin genomförts utan föregående bittra fejder. Denna, som

nu står på dagordningen, skall genomföras — derom kan intet tvifvel råda — helt enkelt emedan den påtvingas oss genom tidsförhållandena. Vore det då icke mera värdigt en skarpsynt statsekonom att själf taga reformen om hand, för att hålla densamma inom kloka och måttliga gränser, i stället för att emot billiga och befogade anspråk blott ställa ett: non possumus: vi kunna ej vara med derom? All erfarenhet säger oss, att ju längre en nödvändig reform undanskjutes, desto dyrare varder dess genomförande, ej blott i den meningen, att det envisa motståndet eggjar till längre drifna anspråk, utan äfven derföre, att under tiden för den pågående fejden ofantligt mycket går förloradt, som hade bort och kunnat räddas och bevaras. Det är klart, att innan vi komma till afgörande i detta hänseende, ingen industriidkare och ingen kapitalist kan våga sig på att utvidga sin rörelse, hvars existensvilkor inom kort tid kan väsentligen förändras. Deraf denna förlamning i vårt industriella lif, hvilken skall ökas för hvarje år vi befinna oss i ett sådant osäkerhetstillstånd. Kunde det icke vara på tiden, att få ett slut härpå? Jag har i min motion aldrig begärt någon ny så kallad tullkomité. Derom finnes ej ett ord nämnt i Utskottets betänkande. Men då man vet, huru allestädes i utlandet vederbörande genom klokt sammansatta enquêtekommissioner sökt få opartiskt utredda de viktiga förhållanden, som inverka på och betinga en sund utveckling af landets näringslif, så begriper man och erkänner den stora skillnaden mellan *sådant* arbete och det, som vår förstärkta tullkomité fått sig förelagdt. Jag har icke ens med någon bestämdhet fordrat andra personer insatta i komitén. Om regeringen betraktar de nu fungerande såsom de lämpligaste, så torde ej erfordras annat än att gifva dem, som redan fått det mindre omfattande uppdraget, ett vidsträcktare bemyndigande, hvarigenom de få tillfälle att fullgöra hvad landet önskar och behöfver. Om vi öfverväga, hvad den nu i hela landet pågående rörelsen betyder, och besinna att iifvern växer under striden, samt huru politiskt oklokt det vore att lemna de ekonomiska frågorna alldeles olösta till ett kommande år, då de ganska visst skulle utöfva ett starkt, men ensidigt inflytande på denna Kammares sammansättning, så synes mig icke någon betänklighet böra möta ifrån grannlagenhetens synpunkt att göra en sådan hemställan, som i mitt förslag afses. Snarare synes det mig, att en sådan hemställan skulle vara ett välkommet stöd för regeringen för vidtagande af åtgärder i detta syfte, hvilka kanske från något håll ännu förklaras för obehöfliga. Det är för att ännu en gång kunna bringa det till ett uttalande från representationens sida, som jag djerfts väcka nu föreliggande förslag. Huru frågan sedan af en vaksam och öfver alla partistrider stående regering uppfattas och behandlas, det må ju ske på dess ansvar!

Jag anhåller vördsamt om Kammares bifall till min motion och Utskottets tillstyrkande betänkande.

Som tiden nu långt framskridit och ytterligare många ledamöter begärt ordet för att yttra sig angående det förevarande ämnet, uppsköttes den vidare öfverläggningen till kl 7 e. m., då detta samman-

Angående
åtgärder för
utredning af
näringslarnes
ställning.
(Forts)

träde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidein

H. A. Kolmodin.